

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΑ΄ | ΑΘΗΝΑΙ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 - 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1962 | ΑΡΙΘ. 15 - 16

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΣ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΣΘΕΝΕΙΣ

Β'

Ἡ ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν χριστιανικὴ πρόνοια ἦτο λίαν ἐκτεταμένη κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους. Ἡ Ἐκκλησία ἦτο ὁ στοργικὸς προστάτης τῶν νοσούντων καὶ «καμόντων». Ὁ Μ. Βασίλειος περιποιεῖτο ὁ ἴδιος τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἔγραψε διατριβὴν περὶ τοῦ «πῶς δεῖ προσφέρεισθαι τοὺς μοναχοὺς τοῖς ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἀρρώστοις». Ὁ Χρυσόστομος πρόετρεπε τοὺς Χριστιανοὺς νὰ φροντίζουν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν «λελωβημένων», οἵτινες κατὰ μὲν τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον εἶναι «νεκροὶ πρὸ τοῦ θανάτου», κατὰ δὲ τὸν Νύσσης Γρηγόριον «ἐν αἰσθήσει τὰ τῶν νεκρῶν δυστυχοῦσιν».

Εἰς τὴν περιφήμον «Βασιλειάδα», τὴν φιλανθρωπικὴν αὐτὴν πόλιν, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὁ Μέγας Βασίλειος, «ἡ ἀσθένεια, ὡς λέγει ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, ἐξετάζεται μὲ φιλοσοφικὴν διάθεσιν καὶ μακαρίζεται ἢ συμφορὰ καὶ ἡ συμπάθεια ἐξασκεῖται». Διὰ τοῦτο δὲν ἀπηξίωσεν ὁ Βασίλειος νὰ τιμᾷ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τὰς ἀσθενείας των, καὶ δι' αὐτῶν ἀκόμη τῶν χειλέων του, ἀλλ' ἠσπάζετο αὐτοὺς ὡς ἀδελφούς, καίτοι δὲν ἦτο ἄσχημος ἄνθρωπος, ἀλλ' εὐγενὴς καὶ ἐξ εὐγενῶν γονέων καὶ ὑπέρλαμπρος διὰ τὴν δόξαν του... Διὰ τῆς πράξεως ταύτης ἔδιδε παράδειγμα, ὅτι δὲν πρέπει νὰ διστάζωμεν νὰ πλησιάζωμεν τοὺς ἀσθενεῖς, προκειμένου νὰ τοὺς θεραπεύσωμεν καὶ νὰ τοὺς ἐνισχύσωμεν».

Καὶ ὁ Χρυσόστομος, ὡς ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἰργάσθη διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀσθενῶν. Κατήργησε τὰ περιττὰ ἔξοδα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. «Ἐδρίσκει δαφίλειαν οὐ τὴν τυχοῦσαν, καὶ κελεύει μετενεχθῆναι τὴν πολυτέλειαν τούτων

εις τὸ Νοσοκομεῖον». Δι' ἀστηρῶν οἰκονομιῶν—ὁ ἴδιος ἔτρωγε μόνον ἄρτον καὶ χόρτα—, «κτίζει πλείονα νοσοκομεῖα, προκαταστήσας δύο τῶν εὐλαβῶν πρεσβυτέρων, ἔτι μὴν καὶ ἰατροὺς καὶ μαγείρους καὶ χρηστοὺς τῶν ἀγάμων ἐργάτας τούτους εἰς ὑπηρεσίαν ὥστε τοὺς ἐπιχωριάζοντας ξένους καὶ ὑπὸ νόσου ληφθέντας τυγχάνειν ἐπιμελείας καὶ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ διὰ τὴν τοῦ Σωτήρος δόξαν» (Παλλάδιος).

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἑλεήμων Ἰδρυσε, πρὸς τοῖς ἄλλοις, νοσοκομεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα περιέθαλπε τοὺς ἀσθενεῖς τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοὺς ἐκ Συρίας πρόσφυγας. Ὁ ἴδιος ἐπεσκέπτετο δις καὶ τρις τῆς ἐβδομάδος τοὺς ἐν αὐτοῖς νοσηλευμένους. Ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ Ἰδρυσις ἑπτὰ λοχοκομιῶν (=μαιευτηρίων), εἰς τὰ ὁποῖα «ἐφ' ὅλους ἑπτὰ ἡμέρας ἐκάστην γυναικα τίκτουσαν διαναπαύεσθαι ἐθέσπισεν, εἴθ' οὕτως τρίτον (χρυσού) νομίσατος λαμβάνουσαν οἴκαδε πορεύεσθαι».

Καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου «ἰατρὸς τῶν νοσούντων». Ὁ ἴδιος ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος «προσείχεν ἀσθενῶν θεραπείαις καὶ ἐπισκέψει». Ὁ ὄσιος Θεοδόσιος ὑπῆρξε «τῶν ἐλεινωῶς νοσούντων εὐσπλαγγος ἰατρός, ὀφθαλμὸς τυφλῶν, πὸς δὲ χολῶν». Ἡ ἅγια Ὀλυμπιάς ἔδρα «ἀσθενοῦντας ἐπισκεπτομένη» (Παλλάδιος). Ἡ Νικαρέτη «παντοδαπὰ παρεσκεύαζε φάρμακα εἰς πτωχῶν νοσούντων χρείαν».

Ἀληθῆ κοσμήματα τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας εἶναι τὰ ποικίλα νοσοκομεῖα, ἅτινα ἰδρύθησαν εἰς τὰς διαφόρους πόλεις αὐτῆς. Καὶ οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες, μιμούμενοι τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας, ἰδρυσαν πλείστα νοσοκομεῖα. Ὁ Ῥωμανὸς ὁ Δεκαπηνὸς λ.χ. «χάριν τῆς ψυχικῆς του σωτηρίας ἰδρυσε πολλὰ ἐνδιδαιτήματα ἀρρωστούντων».

Καὶ εἰς τὰς ἱεράς μονάς, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, ἦσαν προσηρητημένα νοσοκομεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ ἱατρικὸν προσωπικὸν ἀπετελεῖτο πολλάκις ἀπὸ μοναχούς. Ἐκ τῶν νοσοκομιῶν τῶν μονῶν τοῦ Βυζαντίου ἀξιόλογον ὑπῆρξε τὸ νοσοκομεῖον τῆς Παναγίας τῆς Κοσμοσωτήρας παρὰ τὸν Αἶνον, ὅπερ εἶχε 36 κλῖνας, καὶ ὑποδειγματικὸν κανονισμόν. Οὗτος, ὑπάρχων εἰς τὸ

διασωθὲν τυπικὸν τῆς μονῆς, προνοεῖ λεπτομερῶς περὶ τροφῆς, στρωμνῶν, ἐνδυμάτων, λουτρῶν κ.λ.π. (Γ. Σωτηρίου, Χριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ Ἀρχαιολογία, σελ. 241).

Περίφημον ἐπίσης ὑπῆρξε τὸ νοσοκομεῖον τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲ 50 κλίνας, διηρημένον εἰς πέντε τμήματα (ὀρδίνους) (Ἄ. Κούζη, Ἀρχεῖα Ἰατρικῆς καὶ Βιολογίας 1920, σελ. 44 κ. ἐξ.). Τὰ πέντε ταῦτα τμήματα, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ τυπικοῦ τῆς Μονῆς ἦσαν 1) τὸ χειρουργικὸν μὲ 5 κλίνας· 2) τμήμα τῶν βαρῶν νοσημάτων μὲ ὀκτὼ κλίνας· 3-4) δύο τμήματα συνήθων νοσημάτων, ἕκαστον μὲ ὀκτὼ κλίνας καὶ 5) τμήμα γυναικολογικὸν μὲ δώδεκα κλίνας. Ἐκαστον τμήμα εἶχε δύο ἰατρούς, πέντε βοηθοὺς καὶ δύο ὑπῆρέτας. Εἰς τὸ γυναικολογικὸν τμήμα, ἐκτὸς τῶν δύο ἰατρῶν, ὑπῆρχε καὶ μιὰ ἰατρίνα. Τὴν νύκτα ἠγρούπουν οἱ βοηθοί. Καθ' ἑκάστην εἰς τῶν διευθυντῶν ἐπεσκέπτετο πάντας τοὺς κοιτῶνας καὶ ἤλεγχε τὴν τροφήν καὶ τὴν διαίταν τῶν ἀσθενῶν. Τὸ νοσοκομεῖον εἶχεν ἐπίσης φαρμακεῖον, ἔχον ἓνα διευθυντὴν καὶ πέντε φαρμακοποιούς, λουτρῶνα, ἀρτοποιεῖον καὶ ναόν. Προσηρτημένον εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἦτο καὶ ἓν γηροκομεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διητῶντο μονίμως 24 γέροντες ἀνίκαντοι πρὸς ἐργασίαν. Πᾶς ἀσθενής, εἰσερχόμενος εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἐλάμβανε καθαρὰ ἀσπρόρροχα καὶ ἐνδύματα, ἐκεῖνα δέ, τὰ ὁποῖα ἔφερε, ἐπλύνοντο, ἐφυλάσσοντο καὶ παρεδίδοντο εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν ἐξοδὸν του ἐκ τοῦ νοσοκομεῖου («Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν βυζαντινὴν κοινωνίαν» ἐν Μεγ. Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδεῖα, τόμ. 7, σ. 889 κ. ἐξ.). Εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά ἐξ ἄλλον λωβοτροφεία εὕρισκον περιθάλπιν οἱ πάσχοντες ἐκ τῆς λέπρας, ἢ ὁποῖα ἦτο λίαν διαδεδομένη κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους.

Σημαντικωτάτη ἐπίσης εἶναι ἡ πνευματικὴ φροντίς διὰ τοὺς ἀσθενεῖς κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ὅλοι ἀνεξαιρέτως αἱ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι θεωροῦν ὡς ὑποχρέωσίν των νὰ περιθάλλουν τὸν Χριστὸν εἰς τὸ πρόσωπον τῶν ἀσθενῶν ἀδελφῶν του.

*

Ἐχοντες πάντα ταῦτα ὑπ' ὄψιν οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ αἰσθάνωνται ὡς ἰδιαιτέραν ὑποχρέωσίν των τὸ νὰ περι-

θάλλειν γενικῶς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ νὰ φροντίζω διὰ τὰς πνευματικὰς καὶ σωματικὰς των ἀνάγκας. Ὁ ποιμὴν δὲν θὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ἰδιαιτέραν α ἢ β μορφήν καὶ περιπτώσιν ἀσθενείας, ἀλλὰ θὰ περιθάλλῃ γενικῶς τὸν ἀσθενῆ ἀδελφὸν φροντίζων πρωτίστως νὰ μεταδώσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν παρηγορίαν τοῦ Χριστοῦ. Ἐκείνη δὲ ἂν οὗτος εἶναι πλούσιος ἢ πτωχός.

Βεβαίως οἱ ποιμένες καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν περιφρονοῦν τὰ φυσικὰ καὶ ἰατρικὰ μέσα τῆς θεραπείας διότι κατὰ τὴν Σοφίαν Σειράχ «τίμα τὸν ἰατρὸν καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος. Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα...καὶ Αὐτὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ», ἀλλὰ συγχρόνως δὲν λησμονεῖ, ὅτι «παρὰ Ὑψίστου ἐστὶν ἴασις» (Σειράχ λη', 1-6). Αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς τὸ φρόνημα καὶ πνεῦμα θέλει νὰ ἐμφυσήσῃ εἰς τὸν ἀσθενῆ διὰ τῆς ἐξαγγελίας πρὸς αὐτὸν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι δὲ εὐτυχής, ὅταν κατορθώσῃ νὰ ὑψώσῃ τὴν καρδίαν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰησοῦν, εἰς δὲ τὴν περιπτώσιν τῆς θανατηφόρου ἐκβάσεως τῆς νόσου, ὅταν ὀπλίσῃ αὐτὸν κατὰ τὰς τελευταίας του στιγμὰς μὲ τὴν γαλήνην καὶ τὴν χαρὰν, τὴν ὁποίαν χαρίζει ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Χριστόν.

Γενικῶς ὁ ποιμὴν πρέπει νὰ ἀντικρούῃ τὸν ἄνθρωπον ὡς ἐνιαίαν ψυχοσωματικὴν ὁλότητα καὶ νὰ γίνεταί φορεὺς τοῦ πνεύματος τῆς «ιατρικῆς τῆς προσωπικότητος» ἢ «ψυχοσωματικῆς ἰατρικῆς», ἥτις ἀναγνωρίζει τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος ἐπὶ τὴν καθ' ὅλον σωματικὴν κατάστασιν. Ὁ ἱερεὺς κατ' ἐξοχὴν πρέπει νὰ καθιστᾷ συνειδητόν, ὅτι «Καρδίας εὐφραينوμένης θάλλει πρόσωπον», καὶ ὅτι, ὅταν «φοβῆται τις τὸν Κύριον καὶ ἐκκλίνη ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τότε ἴασις ἔσται τῷ σώματι» αὐτοῦ καὶ «ἐπιμέλεια τοῖς ὀστέοις αὐτοῦ». Ἀντιθέτως «οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου, οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου» (Ψαλμ. λξ').

Εἰς τὸ ἐπόμενον ἄρθρον μας θὰ ἴδωμεν πλέον συγκεκριμένως τὸ περιεχόμενον καὶ τὰς ἐπὶ μέρους κατευθύνσεις τῆς ποιμαντικῆς φροντίδος διὰ τοὺς ἀσθενεῖς.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Μίαν θερμὴν ἔκκλησιν πρὸς τοὺς κληρικοὺς ἀναγνώστας μας πρῶτον καί, κατόπιν, πρὸς τοὺς Ὁρθοδόξους Ἕλληνας γενικώτερον, θὰ ἐπεθύμει ὁ γράφων νὰ ἀπευθῆνῃ ἐν κατακλείδι, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ θέμα τῆς πατρῴου Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

Ἀποτελεῖ καθῆκον ἐπιτακτικὸν ἐκάστου κληρικοῦ ἢ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας μουσικῆς φροντίς· καθῆκον θρησκευτικόν, ἀλλὰ καὶ ἔθνικόν. Ἐὰν ὁ καθεὶς ἀπὸ ἡμᾶς, μὲ ζέσιν καὶ ἐνθουσιασμόν ἀναλάβῃ μίαν προσπάθειαν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτῆν, δι' ὄλων τῶν μέσων, ὥστε νὰ δημιουργηθῇ κλίμα εὐνοϊκόν διὰ τὴν ἀτίμητον καὶ ὄντως «αἰγλήεσαν» ἱερὰν Τέχνην τῆς Β. Μ. καὶ μία ζωηρὰ κίνησις ὑπὲρ αὐτῆς, τότε πολλὰ τὰ καλὰ θὰ δικαιούμεθα νὰ ἀναμένωμεν. Ἄς ἀποτελέσῃ τοῦτο μίαν ἀπὸ τὰς εὐγενεῖς φιλοδοξίας τῶν ἱερωμένων μας. Τόσον τῶν μουσικῶς κατηρτισμένων, ὅσον καὶ τῶν μὴ εὐμοιρούντων μουσικῆς μορφώσεως. Τῶν μὲν πρώτων ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὴν ἱερὰν τέχνην τῆς μουσικῆς καὶ ἐνθεον ὑπὲρ αὐτῆς ζῆλον. Τῶν δὲ δευτέρων ἀπὸ τὸν «καημό», οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἀγνοίας της, διότι ἀκριβῶς δὲν ἠτύχησαν νὰ τὴν ἐκμάθουν καὶ διὰ τοῦτο αἰσθάνονται ὀδυνηρῶς τὴν ἔλλειψίν της· ἄς συντελέσουν τοῦλάχιστον εἰς τὸ νὰ μνηθοῦν εἰς αὐτὴν οἱ ἄλλοι, οἱ καλλίφωνοι δηλονότι τῆς ἐνορίας, οἱ διακρινόμενοι καὶ διὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν εὐσέβειάν των. Θὰ χρειασθῇ ἐπομένως νὰ ἀναληφθῇ ἐν εἶδος προπαγάνδας, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καί, ὄλως ἰδιαιτέρως, τῶν Κατηχητῶν, διὰ τῆς παρακινήσεως τῶν καταλλήλων, ὡς ἐτονίσαμεν, νέων καὶ δὴ τῶν κατηχητοπαίδων, νὰ σπουδάσουν τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς παραλλήλου διενκολύνσεως αὐτῶν, ὡς εἶναι ὁ ἐφοδιασμός μὲ τὰ κατάλληλα βιβλία, ἢ παροχὴ ὑποτροφῶν εἰδικῶς διὰ μουσικὰς σπουδὰς καὶ ἢ παντοειδῆς ἐνθάρρυνσις κλπ. Καὶ ἀκόμη εὐρύτερον: εὐκταία θὰ ἦτο ἢ εἰς ἐκάστην Ἱ. Μητρόπολιν Ἱδρυσις Φροντιστηρίων ἢ καὶ Σχολῶν Βυζαντινῆς Μουσικῆς μὲ ζηλωτὰς

καὶ ἀρτίως συγκεκροτημένους διδασκάλους, οἱ ὅποιοι νὰ ἔχουν «μεράκι» δι' αὐτὴν καὶ νὰ αἰσθάνωνται τὴν ἐσωτερικὴν παρόρμησην νὰ μεταλαμπαδεύουν τὸ φῶς τῆς μουσικῆς γνώσεως εἰς ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρους νέους. Ἐννοεῖται, ὅτι εἰς τὰ φροντιστήρια αὐτὰ θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ πρόνοια, ὥστε νὰ διδάσκηται, ἀπαραιτήτως σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἡ ὀρθὴ καὶ κατ' ἐννοιαν ἀπαγγελία ὠρισμένων ἰ. κειμένων καὶ ὕμνων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐρμηγείαν των, διότι ἄλλως θὰ ἤρμοξε νὰ ἀπευθύνῃ κανεὶς εἰς τοὺς ἐκ τῶν φροντιστηρίων ἐκείνων ἐξερχομένους, ὅπως ἀκριβῶς καὶ εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν σημερινῶν μας Ἱεροσαλτιῶν, τὸ γραφικόν: «ἀρά γε γινώσκεις ἢ ἀναγινώσκεις;» (Πρξ. 8,30). Μὲ ἱκανοποίησιν πληροφοροῦμεθα, ὅτι εἷς τινὰς Ἱ. Μητροπόλεις, μερίμνη τῶν οἰκείων Ἱεραρχῶν, λειτουργοῦν ἤδη τοιαῦτα Φροντιστήρια μὲ ἱκανοποιητικὴν ἀπόδοσιν. Ποῖος δὲν εὐχεται νὰ γενικευθῇ ἡ τοιαύτη προσπάθεια;

Εἰς τὰς ἡμέρας μας αἱ μουσικαὶ σπουδαὶ—εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν, λεγομένην, μουσικὴν—ἔχουν καταπληκτικῶς ἐπεκταθῆ συντελέσει δὲ εἰς τοῦτο, πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὸ ραδιόφωνον καὶ ἡ τηλεόρασις. Ὅλοι οἱ νέοι μας τραγουδοῦν ἄσματα κοσμικά, τὰ ὁποῖα καθ' ἐκάστην, ἀπὸ πρωίας μέχρι βαθυτάτης νυκτός, δονοῦν τοὺς αἰθέρας τῆς πατρίδος μας καί, ἢ εἶναι κενὰ περιεχομένου, ἀνούσια καὶ ἀνόητα, ἢ — τὸ χειρότερον — βρωμερὰ πολλὰ ἐξ αὐτῶν, καὶ οὕτω μολύνουσι τὰ ἦθη οὐ μόνον τῶν πόλεων ἀλλὰ καὶ τῶν χωρίων. Ἐπὶ τέλους καὶ διὰ λόγους σκοπιμότητος, πρὸς ἐξουδετέρωσιν δηλ. τῆς φθοροποιοῦ ἐπιδράσεως τῶν ἐρωτικῶν τούτων μουσικῶν κατασκευασμάτων, θὰ ἔπρεπε νὰ στρέψωμεν τὰ μουσικὰ διαφέροντα τῆς νέας γενεᾶς, καὶ πρὸς τὰ «τραγούδια τοῦ Θεοῦ», ὅπως ὠνόμαζεν ὁ Ἀλέξ. Παπαδιαμάντης τοὺς ἐκκλησιαστικὸς ὕμνους, «τὴν ζῶσαν καὶ τὴν καρδίαν ἀνυψῶσαν ὠδὴν», κατὰ τὸν Κρουμπάχερ. Κάτι δηλ. τὸ ὁποῖον θὰ ἐνθυμίξῃ τὴν συνετὴν προσπάθειαν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας πρὸς δημιουργίαν ἐνὸς ἀντιρροποῦ εἰς τὰ τεχνάσματα τῶν αἰρετικῶν, ὁπότε εἰς τὴν «Θάλειαν» λ.χ. τοῦ Ἀρείου ἀντέταξε τὴν «Ἀντιθάλειαν», καὶ εἰς τὴν κακόδοξον ποίησιν τοῦ Ἀπολλιναρίου, τὴν ὀρθόδοξον τοιαύτην Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ. Εἶναι

πικρὸν τὸ παράπονον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, διότι τὰ σημερινὰ τέκνα της περιφρονοῦντα τὴν ἰδικήν της γλυκυτάτην καὶ σεμνὴν μουσικήν, μόνον πρὸς τὰς κοσμικὰς μελωδίας στρέφουν τὴν προσοχήν, «κνηθόμενα τὴν ἀκοήν» (Β' Τιμ. 4,3).*

Πῶς νὰ μὴ ἐνθυμηθῆ κανεὶς μὲ νοσταλγίαν τὸν ζῆλον τῶν νέων, παλαιότερων ἐποχῶν, οἱ ὅποιοι συγκροτοῦντες κύκλους φιλικούς περὶ τοὺς Ἱεροφάλας τῶν Ναῶν, μὲ ἐπιμέλειαν καὶ ἐνθουσιασμόν ζηλευτόν, μὲ δίψαν συγκινοῦσαν καὶ μὲ τὸ στόμα ἀνοικτόν, ἐρρόφων κυριολεκτικῶς τὴν μουσικὴν διδασκαλίαν των, παρακολουθοῦντες ἐγγύτατα καὶ τὴν ἐν τῷ Ναῷ ψαλμωδίαν, ὥστε τὰ γνωστὰ λαϊκὰ «Κάλαντα» τῶν ἁγίων Ἑορτῶν του Δωδεκαημέρου νὰ παροσιάζουν ὡς τι σύνθηρες τὸν οἰκοδοεσπότην, ὁ ὅποιος «ἔχει καὶ γινὸς τὰ γράμματα καὶ γινὸς εἰς τὸ ψαλτῆρι...»! Καὶ ἕκαστος δὲ τῶν νέων ἐκείνων ἐφιλοτιμεῖτο, ἵνα διὰ τῆς μελέτης καὶ ἐπιμελείας προαχθῆ εἰς τὰς μουσικὰς σπουδὰς, θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς, καὶ ἀξιωθῆ νὰ ἀναγνώσῃ τὸν «Ἀπόστολον» ἐπ' Ἐκκλησίας, ἀκόμη δὲ καὶ νὰ συμπάλη «ἀπὸ διφθέρας» μετὰ τοῦ ψάλτου ὠρισμένα «μαθήματα» μετὰ τὴν ἐκμάθησιν τοῦ «Ἀναστασιματαρίου» καὶ μάλιστα, χειραγωγούμενος καὶ χειροφετούμενος ἔτι περισσότερον, νὰ ἐκτελέσῃ μόνος, τῇ ἐγκρίσει ἐκείνου πάντοτε, ἕνα ἢ περισσότερους ἐκκλησιαστικούς ὕμνους. Ποῦ οἱ καιροὶ ἐκεῖνοι, κατὰ τοὺς ἑποίους καὶ οἱ διδάσκαλοι εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ἐγκρατεῖς οἱ ἴδιοι τῆς πατρῴου Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἐφιλοτιμοῦντο νὰ συγκροτήσων μικρὰς παιδικὰς χορωδίας διὰ τὸν ἐνοριακὸν Ναόν! Ἐνῶ σήμερον καὶ αὐτοὶ οἱ κεντρικοὶ Ναοὶ τῶν Ἀθηνῶν στεροῦνται βυζαντινῶν χορῶν ἀξιολόγων... Πρέπει νὰ ποιοῦμεν, πρωτίστως ἡμεῖς οἱ κληρικοί, διὰ τὴν κατάπτωσιν αὐτῆν.

Ἄς κινήθωμεν ὅλοι δραστηρίως, ὥστε νὰ δημιουργηθῆ ζωηρὰ μουσικὴ κίνησις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας καὶ νὰ ἀναχθῆ ἡ

* Ἐξ ἄλλου, τὰς ἰδιουτίας καὶ λεπτεπιλέπτους ἀποχρώσεις τῆς Βυζαντινῆς, τῆς ἰδικῆς μας μουσικῆς, ποῖος ἄλλος ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας (τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ προγονικὴν κληρονομίαν, ὅσον καὶ ἂν ὁ χρόνος καὶ αἱ ξενικαὶ ἐπιδράσεις, ὡς ἰσχυρίζονται μεθ' ὑπερβολῆς τινές, τὴν ἔχουν παραμορφώσει), εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀποδώσῃ καλλίτερον;

παλαιάτος Β.Μ. εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς περιωπῆν καὶ ἀγμῆν, ὥστε «να ἀναγεννηθῆ καὶ πάλιν ὁ περὶ τῆς μουσικῆς ζῆλος τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων», ὅπως ἐτονίζετο εἰς Βασιλικὸν Διάταγμα τοῦ ἔτους 1837. Ἀγῶνα σόντονον εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναλάβωμεν καὶ θὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν: Λαοὶ οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ ζήσουν καὶ νὰ μεγαλοζυγήσουν δὲν ἀφίουν τὰς παραδόσεις των νὰ σβύσουν καὶ νὰ χαθοῦν. Διότι θὰ χαθοῦν, τάχιον ἢ βράδιον, καὶ οἱ ἴδιοι...

Καί, διὰ νὰ γενικεύσωμεν τὴν παροῦσαν ἐκκλησίαν καὶ συμπληρώσωμεν οὕτω τὰς συμπερασματικὰς σκέψεις τῶν 20, μέχρι τοῦδε, ἄρθρων μας, παραθέτομεν μίαν ἐπίκαιρον περικοπὴν σχετικῆς διαλέξεως, τὴν ὁποίαν ὁ γράφων ἔδωκε, πρὸ ἑξαμήνου περιόπου, εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρουσῶς» μὲ θέμα «Ἡ Μουσικὴ τῆς Ὁρθοδοξίας»:

Ἄς προσέξωμεν ὅλοι: Εἰς τοὺς κρισίμους καὶ διαβρωτικούς τούτους καιροὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐλάχιστα πράγματα ἀντέχουν, διότι ἡ κοσμοπολιτικὴ καταιγὶς καὶ τῆς ὕλιστικῆς ἀρνήσεως ἢ πλημμυρὶς ἀπειλοῦν τὰ πάντα νὰ κατακλύσουν, χρέος ἐπιτακτικὸν προβάλλει, νὰ συσπειρωθῶμεν οἱ πάντες, Κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, ἀρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, πέριξ τῆς Ἁγίας Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μας μὲ τοὺς τρισαγίους θεσμούς, καὶ ὡς ἐν ἄλλῃ Κιβωτῷ νὰ περισώσωμεν τὰ ὅσια καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Φυλῆς, μία τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ ἱερὰ μουσικὴ. Ἄς ἀγαπήσωμεν μὲ ὅλην τὴν θέρμην μας καὶ αὐτὴν καὶ τοὺς ἀξίους ἐκτελεστάς τῆς. Διότι ἀφόβως δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν, χωρὶς προφητικὰς ἀξιώσεις, ὅτι, ἐὰν ἐξακολουθήσῃ ὕφισταμένη ἢ παροῦσα κατάστασις ἢ μᾶλλον ἀκαταστασία, μὲ τὴν παρατηρουμένην, ἔστιν ὅτε, ἀδιαφορίαν καὶ—διατὶ νὰ τὸ ἀποκρούσωμεν;—τὴν ὑπὸ τινων ἐξ ἡμῶν τῶν κληρικῶν ἐπιδεικνυομένην ἀστοργίαν πρὸς τοὺς Ἱεροψάλτας, ἔτι δὲ καὶ τὴν μουσικὴν ἀναρχίαν καὶ τὸν ἐρασιτεχνισμόν, τὰς τάσεις μοντερνισμοῦ καὶ τὰς ὑπόπτους «ἀνανεώσεις» καὶ «ἐπισκευὰς» τῆς Β. Μ. ὁποιασδήποτε μορφῆς, (εἴτε κανταδοειδοῦς εἴτε ἀμανοειδοῦς) αἱ ὁποῖαι διαφθείρουν τὸ μουσικὸν αἶσθημα, μετ' ὀλίγα ἔτη, τῶν μὲν Ναῶν μας τὰ ἀναλόγια θὰ ἐρημωθοῦν, ἢ δὲ πατροπα-

ράδοτος μουσική, με τὴν ἀνίερὸν αὐτὴν κακομεταχείρισιν, θὰ σβύσῃ καὶ θὰ χαθῇ... Ὅλοι ὅσοι ποιοῦμεν διὰ τὸ κατάντημα καὶ ποθοῦμεν τὴν διόρθωσιν, ὀφείλομεν νὰ βοηθήσωμεν τὴν Διοικοῦσαν Ἐκκλησίαν, ὥστε νὰ ρυθμίσῃ ἅπαξ διὰ παντός, με χεῖρα στιβαρὰν καὶ ἄτρομον, χωρὶς ἡμίμετρα καὶ προχείρους λύσεις, τὸ χρονῖσαν τοῦτο ζήτημα, τὸ ὁποῖον εὐτυχῶς τὴν ἀπασχολεῖ ἐπ' ἐσχάτων, ἐπιβάλλουσα τὴν ἐν τῇ λατρεία ὁμοιόμορφον ὑμνωδίαν κατὰ τὸ πατροπαράδοτον σύστημα τῆς Β. Μ., ὅποτε θὰ σημειωθῇ καὶ ἡ ποθητὴ μουσικὴ ἀναγέννησις, με τὴν στροφὴν πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν δημιουργικὴν, δεδομένου ὅτι καὶ ἡ Μουσικὴ «καινοουργεῖται παλινδρομοῦσα εἰς τὸ πρῶτον». Ἄς μὴ κατανήσωμεν εἰς ἔσμον εὐτελῶν γραικύλων, ἀπεμπολούντων τὰς παραδόσεις καὶ πωλούντων τὰ πνευματικὰ «πρωτοτόκια» τῆς Ὁρθοδοξίας «ἀντὶ πινακίου φακῆς». Ἡ πρὸς τὰ ἀτίμητα αὐτὰ ἐθνικοθηρηκευτικὰ θέσμια περιφρόνησις θὰ σημάνη κάποτε κλονισμόν αὐτῆς τῆς ὑποστάσεως τοῦ Ἔθνους, φθορὰν ἀνεπανόρθωτον, τοῦτ' αὐτὸ συμφορὰν ἐθνικὴν. Διότι αἱ παραδόσεις ἔχουν μίαν βιολογικὴν σχεδὸν δύναμιν, δύναμιν ἐπιρροῆς ἐπὶ τῆς συνεχείας καὶ διατηρήσεως τῆς ζωῆς. Γεραρὸς Πρωθιεράρχης, πρὸ τινων μόλις ἐτῶν, ἔρηξε φωνὴν καὶ με ἀυθεντίαν ὑποφύτου καὶ δάκρυα Ἱερεμίον, ἐτόνισε πρὸς τοὺς Πανέλληνας: «Ἀλλοίμονον εἰς τοὺς λαούς, οἱ ὁποῖοι διαγράφουν τὰς παραδόσεις των, καὶ μάλιστα παραδόσεις μακραίωνας, ὡς αἱ ἑλληνικαί». Οἱ τοιοῦτοι—δυνόμεθα νὰ προσθέσωμεν—δὲν θὰ ἀργήσουν νὰ διαγραφοῦν ἀπὸ τὸν χάρτην καὶ νὰ ἐκλείψουν ἀπὸ τὴν σκηνὴν τῆς Ἱστορίας.

Ἀδελφοὶ συνέλληνες, Ὁρθόδοξοι ἀδελφοί. Στῶμεν καλῶς! Ἡ φωνὴ τῶν τάφων ἐπιτάσσει, με τὸν ἀντίλαλον τοῦ Πνεύματος: «Στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις (Β' Θεσ. 2,15).

Πρωτοσ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ, Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΩΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Τὸ ὑπὸ ἀνάπτυξιν θέμα ἀποτελεῖ σύνθεσιν διαφόρων θεμάτων, τὰ ὅποια ἀφοροῦν εἰς τὸ ζῆν, τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ κατὰ Χριστὸν ζῆν τῶν ἀτόμων καὶ μάλιστα εἰς τὴν δημιουργίαν σταθερῶν προϋποθέσεων διὰ τῆς συνεργασίας τῶν γονέων, τῶν διδασκάλων καὶ τῶν ἱερέων ἐν τῷ Σχολείῳ, πρὸς παγίωσιν τοῦ ἀληθῶς ζῆν εἰς τὰς ψυχάς, τὰς καρδίας καὶ τὰς διανοίας τῶν ἐν τῷ Σχολείῳ διαπλάσσομένων νεαρῶν βλαστῶν, με ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν διαμόρφωσιν τῆς οἰκογενείας, τὴν κατοχύρωσιν τῆς Πατρίδος καὶ τὴν ἐπιμελεστέραν καλλιέργειαν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος.

Αἱ λέξεις γονεῖς, ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι ἀποτελοῦν τίτλους τριῶν διακεκριμένων ἀπ' ἀλλήλων ὑψηλῶν ὑπουργημάτων, τὰ ὅποια ἐν τούτοις συγκλίνουν εἰς μίαν συνισταμένην κατεύθυνσιν, ἥτις εἶναι ἡ καλλιέργεια τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Πρὶν ἀναπτυχθῶν πνευματικῶς οἱ ἄνθρωποι καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν εἴχε διαμορφωθῆ πλήρως ἡ κοινωνία, τὰ καθήκοντα τῶν τριῶν τούτων παραγόντων ἐπετέλει μόνος ὁ πατὴρ ἢ ἡ μὴτηρ ἢ ἡ μήτηρ τῶν τέκνων.

Ὅταν ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ συνθετωτέραν μορφήν καὶ πνευματικώτερον περιεχόμενον, διεχωρίσθησαν τὰ καθήκοντα ταῦτα, τὰς δ' ἐξ αὐτῶν ἀπορροεύσας ὑποχρεώσεις ἀνέλαβεν εἰς ἕκαστος τῶν παραγόντων τούτων κεχωρισμένως. Πλὴν ὅμως ἡ οὐσία καὶ ὁ σκοπὸς τῆς κοινῆς ἀποστολῆς παρέμειναν πάντοτε ἀδιαίρετως ἐνιαῖα.

Ἡ τρισπόστατος αὕτη ἀποστολή, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐπιρροὴν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν γονέων, τῶν διδασκάλων καὶ τῶν ἱερέων ἐπὶ τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ συνόλου, δύναται νὰ ἐξετασθῆ κατὰ δύο διαφόρους κατευθύνσεις.

Ἡ μὲν ἐπὶ τῶν ἀτόμων ἐπιρροὴ ἐγκείται, κατ' ἀναλογίαν, εἰς τὴν φροντίδα τοῦ ζῆν, τοῦ εὖ ζῆν καὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν ζῆν. Ἡ δὲ τοῦ συνόλου ἐπίδρασις διαμορφώνει τὴν οἰκογένειαν, κατοχυρώνει τὴν πατρίδα καὶ ριζώνει βαθύτερον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τὴν θρησκείαν.

Ἐν τῷ παρόντι ἐξετάζομεν τὸ προκείμενον θέμα ὡς πρὸς τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἀναφερθέντων τριῶν παραγόντων ἐφ' ἐνὸς ἐκάστου ἀτόμου κεχωρισμένως.

Πρὸς παροχὴν σαφεστέρων παραστάσεων καὶ πρὸς ἐμπέδωσιν τοῦ θέματος τούτου, κατὰ τὴν πρώτην ταύτην μορφήν, ἐπὶ τὸ

πρακτικώτερον, παρακολουθοῦμεν νοερῶς τὴν ἐξελικτικὴν πορείαν τῆς ζωῆς ἐνὸς παιδιοῦ, τὸ ὅποῖον γεννᾶται αὐτὴν τῇ στιγμῇ ἐντὸς μιᾶς οἰκογενείας.

Ἄγωνία, χαρά, συγκίνησις καὶ ὄργασμος ἐν γένει χαρακτηρίζουν τὴν οἰκογενειακὴν ἀτμόσφαιραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας διαχέονται τὰ πρῶτα κλαυθμυρίσματα τοῦ βρέφους.

Τὰ κλαυθμυρίσματα ταῦτα, ὀρθῶς ἐρμηνεύμενα ὑπὸ τῶν στοργικῶν γονέων ὡς προανάκρουσμα τῶν θλίψεων καὶ τῶν ἀντιξοοτήτων τῆς ζωῆς, ἀποτελοῦν πῆδακα τῆς μητρικῆς καὶ τῆς πατρικῆς στοργῆς, δι' ὧν καταπραῦνεται ὁ ἄγνωστος πόνος τοῦ τρυφεροῦ νέου πλάσματος τῆς δημιουργίας.

Ἡ μέριμνα τῶν γονέων διὰ τὴν ὑγιεινὴν διατροφήν καὶ τὴν καθαρὰν ἐνδυμασίαν τοῦ βρέφους καὶ τὴν ἰατρικὴν παρακολούθησιν αὐτοῦ, ὡς προϋποθέσεις ἀρτίας σωματικῆς διαπλάσεώς του, ἀποτελοῦν ὡσαύτως τὰς πρῶτας φάσεις ἐν τῇ τροχιᾷ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν γονέων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τέκνων των.

Αἱ ἡμέραι παρέρχονται... τὸ βρέφος αὐξάνει καὶ αἱ φροντίδες τῶν γονέων αὐξάνονται παραλλήλως καὶ εἰσέρχονται εἰς νέαν φάσιν τῆς τροχιᾶς των. Πράγματι μετ' ὀλίγον ἀκούονται ἀναρθροὶ αἱ πρῶται φωναὶ τοῦ βρέφους, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν λαμβάνουν τόνον καὶ μορφήν. Ἡ πρώτη ἐναρθρος ἐμφάνισις τῆς πνευματικῆς φύσεως τοῦ βρέφους διὰ τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ λόγου μὲ τὴν λέξιν μαμὰ εἶναι ἡ περίληψις τοῦ δημιουργικοῦ ὄργασμοῦ καὶ τῆς προνοίας τοῦ σύμπαντος.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς αἱ λέξεις καὶ οἱ τρόποι τῶν γονέων ἀποτυποῦνται ὡς εἰς πλάκα γραμμοφώνου ἢ ταινίαν μαγνητοφώνου εἰς τὴν πνευματικὴν φύσιν τοῦ βρέφους καὶ οἱ γονεῖς ἀναλαμβάνουν πλέον παραλλήλως πρὸς τὰς φροντίδας διὰ τὴν σωματικὴν διάπλασιν καὶ τὴν φροντίδα τῆς πνευματικῆς διαπλάσεως τοῦ τέκνου των.

Ἡ ἄπλαστος βρεφικὴ ὕλη συγκειμένη ἐκ σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ὀντότητος, πλάθεται διὰ τῶν φροντίδων καὶ τῶν τρόπων τῶν γονέων.

Τὸ βρέφος ἀρχίζει τὰ πρῶτα ἀσταθῆ βήματά του καὶ μετ' ὀλίγον μὲ σταθερὸν βῆμα πίπτει πλήρες χάριτος καὶ χαρᾶς εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν γονέων.

Μετ' ὀλίγον τὸ τέκνον θὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς γονεῖς του νὰ τὸ συνοδεύσουν εἰς τὸν περίπατον. Κάθε τι, τὸ ὅποῖον ἀντιλαμβάνεται, ἀποτελεῖ νέαν παράστασιν διὰ τὸ βρέφος καὶ αἱ ἐρωτήσεις του διαδέχονται ἀθρόως τὰς ἀπαντήσεις τῶν γονέων, οἱ ὁποῖοι ἀκούραστα ὀφείλουν νὰ προσπαθοῦν πάντοτε νὰ ἱκανοποιοῦν διὰ πλήρων, σαφῶν καὶ ὀρθῶν ἀπαντήσεων τὰς ἀπορίας καὶ τὰ ἐρωτήματα τοῦ βρέφους.

Διὰ τοῦ φυσικοῦ τούτου τρόπου τῆς ἀγωγῆς, οἱ γονεῖς ἐνέγραψαν εἰς τὴν διάνοιαν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ τέκνου των ἀπείρους παραστάσεις ὀρθῶς τοποθετημένας καὶ ἀλληλοσυμπληρουμένας καὶ ἐδημιούργησαν διὰ φροντίδων καὶ μερίμνης ἐξαετοῦς προσπαθείας μίαν παιδικὴν προσωπικότητα, τὴν ὁποίαν ἐμπιστεύονται πρὸς ὀλοκλήρωσιν εἰς τὸ Σχολεῖον.

Ἡ πορεία τῆς φροντίδος τῶν γονέων εἰσέρχεται πλέον εἰς τὴν φάσιν τῆς μερίμνης διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ τέκνου των, πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς προσωπικότητός του.

Οἱ γονεῖς ὀδηγοῦν τὸ παιδί εἰς τὸ Σχολεῖον καὶ οἱ διδάσκαλοι ὑποδέχονται τὸν μαθητὴν των καὶ ἐπιδεικνύουν κατόπιν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τὸ ἐνδιαφέρον των διὰ τὴν διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος του καὶ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς σωματικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς του ὄντοτητος, διὰ σειρᾶς παιδαγωγικῶν μεθόδων καὶ δι' ἐφαρμογῆς καὶ ἐξαντλήσεως διδακτικῶν προγραμμάτων.

Ἐν τῷ κύκλῳ τῶν πολυετῶν τούτων προσπαθειῶν του ἀναλαμβάνει ὁ διδάσκαλος τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσῃ τὴν διάνοιαν τοῦ μαθητοῦ διὰ πλήθους νέων παραστάσεων, αἵτινες ἀποτελοῦν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅλων τῶν κλάδων τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως, τοὺς ὁποίους θ' ἀναπτύξῃ ἐν συνεχείᾳ μετ' αὐτενεργείας καὶ μετὰ μόχθου ὁ ἴδιος ὁ διδασκόμενος κατὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν ἢ τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ τοποθέτησιν, ἀναλόγως τῶν κλίσεων καὶ τῶν ἀτομικῶν εἰδικῶν διαφορόντων αὐτοῦ.

Ὁ διδάσκαλος ἀναλαμβάνει ὡσαύτως νὰ δώσῃ εἰς τὸν μαθητὴν τὸν γνώμονα διὰ τὴν σωματικὴν αὐτοῦ ἀσκησιν, ἐμφυσῶν εἰς αὐτὸν τὴν πίστιν ὅτι ὁ ὑγιῆς νοῦς κατοικεῖ ἐντὸς ὑγιοῦς σώματος. Παραλλήλως ὁ διδάσκαλος προσπαθεῖ διαρκῶς διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ μαθητοῦ, ἐπιστρατεύων πᾶσαν μέθοδον διὰ τὴν ἀνάδειξιν πειθαρχικοῦ, ἐργατικοῦ καὶ τιμίου πολίτου.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἐπίμοχθον ταύτην προσπάθειάν του ὁ διδάσκαλος δέον νὰ ἔχῃ βοηθοὺς καὶ συμπαραστάτας τόσον τοὺς γονεῖς τοῦ μαθητοῦ, ὅσον καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ διδάσκαλος οἰκοδομεῖ, οἱ γονεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς σταθεροποιοῦν τὸ ὑπὸ τοῦ Σχολείου συντελούμενον ἔργον.

Ὁ διδάσκαλος διδάσκει, οἱ γονεῖς παρακολουθοῦν τὴν καρποφορίαν τῶν διδασκαλικῶν σπόρων εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ τέκνου των, τῶν ὁποίων ἐκεῖνοι μόνον γνωρίζουν, ὡς πρῶτοι καλλιεργηταὶ τὴν ἰδιοσυστασίαν, τοὺς ἰδιαιτέρους πόθους καὶ τὰς ἐφέσεις.

Οἱ γονεῖς παρέχουν ἐπὶ πλέον τὴν συνεργασίαν αὐτῶν εἰς τοὺς διδασκάλους διὰ τὴν ἐκρίζωσιν τῶν ζιζανίων, τὰ ὁποῖα δημιουργ-

γούν αἱ κακαὶ συναναστροφαὶ ἢ αἱ ἰδιορρυθμίαι, τῶν ὁποίων τὴν ἀκριβῆ ἀντίληψιν ἐπιτυγχάνει ἢ παρατήρησις καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν διδασκάλων.

Ἴδου λοιπὸν ὅτι τὸ Σχολεῖον ὡς ὄργανισμὸς ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὀλοκληροῦνται τὰ παιδιὰ καὶ ἐν γένει οἱ μαθητιῶντες εἰς προσωπικότητας, δὲν γνωρίζει μόνον ὡς ἐργάτας αὐτοῦ τοὺς διδασκάλους, ἀλλὰ καὶ τοὺς γονεῖς ὡς συνεργάτας αὐτοῦ, συναντωμένους ὡς θὰ ἴδωμεν μετὰ τῶν ἱερέων ἐν αὐτῷ εἰς ἐκτέλεσιν τριπλῆς ἀποστολῆς, ἀποσκοπούσης εἰς ἐνιαῖον ἔργον, τὴν δημιουργίαν κατὰ τὸ δυνατόν τελείων ἀνθρώπων.

Ἡ ἐπίτευξις τῆς ἐν τῷ Σχολείῳ χαλκευομένης τελειότητος ταύτης τῆς ζωῆς τοῦ μαθητοῦ χρήζει ἀκαταπαύστων φροντίδων, αἵτινες βαίνουσιν εἴτε διαδοχικῶς, εἴτε παραλλήλως διὰ τῶν σταδίων τοῦ ζῆν καὶ τοῦ εὖ ζῆν τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ καὶ δι' ἐνὸς ἐτέρου στίβου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὸ ἄτομον ἀσκεῖται εἰς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην. Οἱ γονεῖς καὶ ὁ διδάσκαλος ὑπέδειξαν διὰ τῶν γενικῶν αὐτῶν φροντίδων τὸ δρόμον μόνον, ὅστις ὀδηγεῖ πρὸς τὸν τρίτον τοῦτον στίβον τῆς ζωῆς, πλὴν ὁ στίβος οὗτος δὲν εὐρίσκεται οὔτε εἰς τὴν οἰκογένειαν οὔτε εἰς τὸ Σχολεῖον, ἀλλὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ Ἐκκλησία, ἐπομένως, κατέχει ὀλόκληρον τομέα ἐν τῷ κύκλῳ τῶν προσπαθειῶν τῆς μονοκέντρου συνεργασίας, ἣτις ὡς κέντρον συναντήσεως καὶ ἀκτινώσεως ἔχει τὸ Σχολεῖον.

Ἡ φωνὴ τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας, «ἄφ' ἑτε τὰ παιδιὰ ἔλθειν πρὸς με» καλεῖ αὐτὰ διὰ τῶν γονέων καὶ τῶν διδασκάλων αὐτῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἣτις διὰ τῶν ἱερέων, ἀσκούσαντες τὸ προφητικὸν ἀξίωμα τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως θ' ἀναπτύξῃ εἰς τὰ παιδιὰ συστηματικώτερον τὸ περιεχόμενον τῆς χριστιανικῆς πίστεως διὰ τὰ ἐποικοδομήσουσαν χριστιανικώτερον ἐπὶ τῶν προσπαθειῶν τῶν γονέων καὶ τῶν διδασκάλων. Εἰς τὴν καθόλου ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὀργανούμενα καὶ στελεχούμενα Κατηχητικὰ Σχολεῖα τὰ παιδιὰ θὰ λάβουν τὰς κατευθύνσεις διὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἣτις στερεώνει τὴν οἰκογένειαν, διαθρώνει τὴν κοινωνίαν, παρέχει τὴν εὐημερίαν εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὸ οὐσιαστικὸν περιεχόμενον εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων μας.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς πολλὰς χώρας κατὰ τὸν τρέχοντα αἰῶνα πολλοὶ διδάσκαλοι ἢ καὶ γονεῖς ἀκόμη, συμμαχίσαντες μετὰ τοῦ ὕλισμοῦ ἀφῆκαν κενὸν τὸν τομέα τῆς δράσεως τῶν ἱερέων, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς νεότητος. Ἡ ἀναγκαστικὴ αὕτη ἀπουσία τοῦ ἀποκλεισθέντος ἱερέως, ἀφῆκεν ἀνοικτὸν τὸν δρόμον διὰ τὴν εἰσδοχὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῆς νεότητος κενῶν ἰδεῶν, αἱ ὁποῖαι

ὠδήγησαν αὐτὴν εἰς τὴν δολοφονίαν τῆς ἰδέας τῆς πατρίδος καὶ τὴν ἀποξήρανσιν αὐτῆς ἀπὸ πάσης ἰκμάδος φιλαλληλίας, ἀνθρωπισμοῦ καὶ θρησκευτικοῦ συναίσθηματος.

Ὁ νόμος τῆς ἐξελίξεως ἀπαιτεῖ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν Θεόν.

Ἐφόσον τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα ὑπάρχει ἔμφυτον εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁ τομεὺς τῆς ἐνεργείας τοῦ ἱερέως εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ Σχολείου καὶ τῆς οἰκογενείας συνεργασίαν εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ πληρωθῇ δι' ὄλων τῶν προσπαθειῶν, αἵτινες ἀποσκοποῦν εἰς τὴν πνευματικὴν καλλιέργειαν τῆς νεότητος.

Διὰ νὰ καταστήσωμεν ἔτι σαφεστέραν τὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν τῆς συνεργασίας τῶν γονέων, τῶν διδασκάλων καὶ τῶν ἱερέων, ὡς ὑπουργῶν διὰ τὴν ἐν τῷ Σχολείῳ ἀνάδειξιν τῆς πλήρους ζωῆς τῶν ἀτόμων καὶ τῆς κοινωνίας, ἐπαγόμεθα καὶ τὸν συμβολισμόν τοῦτον.

Ὁ ἐπουράνιος Πατὴρ ἐγέννησε πρὸ τῶν αἰῶνων τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ καὶ κατέστησε τοῦτον Βασιλέα, Προφῆτην καὶ Ἀρχιερέα, δηλαδὴ πνευματικὸν Κύριον τῶν ψυχῶν, διδάσκαλον καὶ Ἀρχιερέα. Δι' ὄλων τῶν ἀξιομάτων τούτων ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐπραγματοποίησε τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ Σχολεῖον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν θεματοφύλακα τῆς ἀληθοῦς παιδείας, ἐπιτυγχάνει τὴν πρὸς τὰ ἄνω τάσιν τῶν μαθητῶν του διὰ τῆς συνδεδυασμένης προσπαθείας καὶ τῆς συνεργασίας τῶν γενητόρων, τῶν διδασκάλων καὶ τῶν ἱερέων.

ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΠΕΡΑΝΤΩΝΗΣ

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος α'.

«Ἐν τῇ Γεννήσει τὴν παρθενίαν ἐφύλαξας· ἐν τῇ Κοιμήσει τὸν κόσμον οὐ κατέλιπες Θεοτόκε· μετέστης πρὸς τὴν ζωὴν, Μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς ζωῆς, καὶ ταῖς πρεσβείαις ταῖς σαῖς λυτρομένη, ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Κοντάκιον. Ἦχος β'.

«Τὴν ἐν πρεσβείαις ἀκοίμητον Θεοτόκον, καὶ προστασίαις ἀμετάθετον ἐλπίδα, τάφος καὶ νέκρωσις οὐκ ἐκράτησεν· ὡς γὰρ ζωῆς Μητέρα, πρὸς τὴν ζωὴν μετέστησεν, ὃ μήτραν οἰκίσας ἀειπάρθενον».

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ
ΨΥΧΩΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ

Υπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Οἱ προϊστάμενοι εἶναι ὑπεύθυνοι
γιὰ τὶς παρεκτροπὲς τῶν ὑφισταμένων τους.

Ἔχει πολὺ μεγάλη σημασίαν ὁ ἔλεγχος ποὺ ἔκανε ὁ Θεὸς στὸν Μωϋσῆ, ἐξ αἰτίας ποὺ ἐφάνηκαν παράκουοι, καὶ καταφρονώντας τὴν θείαν ἐντολήν, ἐβγήκανε νὰ μαζέψουνε Μάννα κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου. Ὁ Θεὸς ἤλεγξε κι' ἐπετίμησε τὸν Μωϋσῆ, σὰν νάτανε αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ παραβάτης καὶ ὁ καταφρονητὴς τῆς ἐντολῆς του. «Εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωϋσῆν, ἕως τίνος οὐ βούλεσθε εἰσακούειν τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὸν νόμον μου;» Εἶπε δὲ ὁ Κύριος πρὸς τὸν Μωϋσῆ, ἕως πότε λοιπὸν θ' ἀρνιέστε νὰ σέβεσθε τὶς ἐντολές μου, καὶ τὶς διαταγές μου; (Ἐξοδ. ιστ', 28).

Ἄλλοίμονον! Κάποιοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ πέφτουν στὴν ἀμαρτία, καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐπιπλήττεται. Ἐκεῖνοι εἶναι οἱ παραβάτες· κι' ἐκεῖνοι εἶναι οἱ παράκουοι. Ὁ Μωϋσῆς τοὺς ἐδίδαξε. Ὁ Μωϋσῆς τοὺς ἔδωκε αὐστηρὲς παραγγελίες. Ὁ Μωϋσῆς ἤθελε, μ' ὅλη του τὴν ψυχὴ, νὰ τηρηθοῦνε καὶ νὰ γίνονυε σεβαστὰ τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅμως ἡ θέλησή του ἐλέγχεται καὶ ἐπιτιμιέται παρόμοια μὲ τὴν θέληση αὐτῶν ποὺ παράκουσαν· «Ἐως τίνος οὐ βούλεσθε εἰσακούειν»; Ναι, ἔτσι ἐγένηκεν. Ἀλλὰ τὰ λάθη καὶ τὰ πταίσματα τῶν κατωτέρων, ἀναφέρονται πάντοτε στὸν προϊστάμενο. Τὸ παράπτωμα τοῦ ὑποτακτικοῦ στὸν προεστό του. Ἡ παρακοὴ καὶ ἡ ἀποκοτιὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν κατηγοριέται στὸν Προφήτη.

Κι' αὐτὸ συμβαίνει πάντα. Κι' ὅταν ἀκόμη ὁ προϊστάμενος καὶ ὁ Προφήτης δὲν ἔχουνε καμμιὰν ἀπολύτως σχέση οὔτε καὶ καμμιὰν ἐνοχὴ γι' αὐτὸ πού διαπράχθηκε.

Γιατὶ γίνεται λοιπὸν αὐτό; Για νὰ προσέχουν οἱ προϊστάμενοι καὶ νὰ βάζουνε ὅλη τους τὴν προσοχὴ καὶ ὅλη τους τὴν φροντίδα σ' αὐτὰ πού κάνουνε οἱ ἄνθρωποι τους. Γιατὶ γιὰ κάθε τους κίνημα καὶ γιὰ κάθε τους πράξη αὐτοὶ θὰ λογοδοτήσουνε.

Ὁ Ἱερεύς, σὰν μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἔχει τὸ βαρύτερον ἐπάγγελμα.

Γιὰ τὴν παράβασιν πού ἔκαναν αὐτοὶ πού ἐμάζευαν τὸ Μάννα τὸ Σάββατον, ὁ Θεὸς ἐπετίμησε τὸν Μωϋσῆ· «Εἶπε δὲ Κύριος ὁ Θεός, ἕως τίνος οὐ βούλεσθε εἰσακούειν τὰς ἐντολάς μου καὶ τὸν νόμον μου»; Ἐπίσης τὴν ἔλλειψη τοῦ νεροῦ στὴ Ραφιδεὶν ὁ λαὸς τὴν καταλόγιζε στὸν Μωϋσῆ· «Καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς Μωϋσῆν· ἵνα τί τοῦτο; ἀνεβίβασας ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου, ἀποκτεῖναι ἡμᾶς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν καὶ τὰ κτήνη τῆ διψεῖ;» Καὶ ὁ λαὸς κατηγοροῦσε τὸν Μωϋσῆ καὶ τοῦλεγε· γιατί τῶκαμες αὐτό; γιατί μᾶς ἀνέβασες ἐδῶ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο; γιὰ νὰ μᾶς σκοτώσης κι' ἐμᾶς καὶ τὰ παιδιὰ μας καὶ τὰ ζωντανά μας ἀπὸ τὴν δίψα; (Ἐξοδ. ιζ 3). Ὡστε ὁ Μωϋσῆς πρέπει νὰ λογοδοτήσῃ στὸ Θεὸ γιὰ τὸν λαὸ, καὶ στὸ λαὸ γιὰ τὸν Θεό. Ὁ Θεὸς ἀπαίτησεν ἀπὸ τὸν Μωϋσῆ νὰ φροντίζῃ καὶ νὰ κηδεμονεύῃ τὸν λαόν. Καὶ ἀντίθετα ὁ λαὸς ζητεῖ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Μωϋσῆ τὴν χάρι καὶ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἴδου τὸ χρέος ἐκείνου πού προβάλλεται μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ἴδου τὸ μεγάλο καὶ φοβερὸ καὶ ὑψηλὸν ἐπάγγελμα τοῦ Ἱερέως.

**Καὶ τὸ παραμικρὸ ἂν ἀρνηθοῦμε στὸν ἀχάριστο
ἕχηνᾶ ἀμέσως ὅλες τὶς εὐεργεσίες πού τοῦ ἔκαναμε.**

Οἱ Ἰσραηλίτες ἐξέχασαν εὐκολα ὅλες τὶς πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίες πού τοὺς ἔκαμεν ὁ Μωϋσῆς.

Καὶ δὲν ἐστοχάζοντο οὔτε τὸ ζῆλο καὶ τὴν προθυμία
ποῦ τοὺς ἐφάνερωσεν, οὔτε τοὺς κόπους καὶ τοὺς
ἀγῶνες ποῦ ἀνέλαβε γιὰ τὸ χατήρι τους, οὔτε τοὺς
κινδύνους ποῦ ὑπέφερε γι' αὐτούς, οὔτε καὶ τὰ σημεῖα
καὶ τὰ τέρατα ποῦ ἔκαμε γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ χώρα Ραφιδεῖν ποῦ ἔφθασαν
ἦτανε γυμνή καὶ ἀνυδρῆ καὶ κατάξερη, γιὰ τοῦτο,
ἐντελῶς ἀνεξέταστα καὶ παράλογα, τὰβαλαν ἀμέσως
μαζί του καὶ τὸν ἐγγόγγυζαν. Καὶ τὸν κατηγόρησαν
παρευθὺς σὰν λαοφθόρο καὶ σὰν φονηᾶ τους, κι' ἐκιν-
δύνεψε νὰ τὸν λιθοβολήσουν. «Καὶ ἐλοιδορεῖτο ἐκεῖ ὁ
λαὸς πρὸς Μωϋσῆν καὶ διεγόγγυζε. Ἐβόησε δὲ Μωϋσῆς
πρὸς Κύριον... Ἔτι μικρὸν καὶ καταλιθοβολήσουσί με..»
Κινδυνεύω Κύριε μου, νὰ μὲ λιθοβολήσουν (Ἐξοδ. ιζ, 4).

Τόση λοιπὸν προπέτεια ἐναντίον τοῦ ὁδηγοῦ τους
καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τους; Τόση θρασύτητα ἐναντίον τοῦ
Θεόπτη καὶ τοῦ Προφήτη τους; Καὶ κοντὰ σ' ὅλα τ'
ἄλλα καὶ τόση ἀγνωμοσύνη καὶ ἀχαριστία ἐναντίον
ἐκείνου ποῦ ἐστάθηκε συντρέκτης τους κι' εὐεργέτης
τους; καὶ σωτήρας τους; Ἔτσι λοιπὸν εὐκόλα σβύνουνε
μέσα στὶς ἀνθρώπινες ψυχές ὅλες οἱ προτητερινές
εὐεργεσίες καὶ ὅλες οἱ καλωσύνες καὶ βοήθειες ποῦ
κάνουμε; Ναί, λέγει ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας· «Ἡτῶν-
ται τῆς ὀλιγοψυχίας, μειρακιώδη καὶ ἀνανδρον ἔχοντες
τὸν νοῦν· κὰν εἰς μικρὸν λάβοιτό τινος, τοῦ πεφυκότος
ἀνιᾶν, εἰσπηδῶσιν εὐθὺς τῷ Παιδαγωγῷ, καὶ κατεκρά-
γασιν ἀνοσίως, ὅτι καὶ γέγονεν ὅπως μεσίτης αὐτοῖς
καὶ κέκληνται δι' αὐτοῦ πρὸς ἐλευθερίαν». Ἡ ὀλιγο-
ψυχία τους τοὺς παρασύρει, ἐπειδὴ ὁ νοῦς τους εἶναι
παιδιακίσιος κι' ἀνανδρος, κι' ἂν τύχῃ νὰ στενοχωρη-
θοῦνε καὶ στὸ παραμικρὸ ἀπὸ κάποια φυσικὴν ἀφορμὴ,
ἀμέσως ἐξοργίζονται καὶ κατατρέχουνε τὸν παιδαγω-
γὸ τους, καὶ φωνάζουν ἀνόσια, πῶς αὐτὸς ἐμεσίτεψε
καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ αἷτιος, καὶ ζητοῦνε ν' ἀπαλλαγοῦνε
ἀπ' αὐτόν.

Τέτοιες εἶναι οἱ ψυχές τῶν ἐπιπόλαιων ἀνθρώπων,

κι' αὐτῶν ποῦναι ἀχάριστοι κι' ἀλαφρόμυαλοι. Ἄς τοὺς ἔκαμες χίλια δυὸ καλά. Ἔνα ἂν παραλείψης νὰ τοὺς κάνης, σβύνουνε ἀμέσως ὅλα τὰ προηγούμενα πού τοὺς ἔκανες, κι' ἄς τὸ ξέρουν πὼς δὲν ἦταν στὸ χέρι σου νὰ τὸ κάνης! Γίνονται γι' αὐτὸ ἀμέσως οἱ φοβερῶτεροι ἐχθροί σου καὶ διῶχτες σου. «Ἔτι μικρόν, καὶ καταλιθοβολήσουσίν με». Ναί, πιστέψατέ με, εἶναι ἔτοιμοι νὰ σὲ καταλιθοβολήσουν. Τί θηρίο ἀλήθεια πού γίνεται μερικὲς φορὲς ὁ ἄνθρωπος! «Ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον, καὶ ὁ ὄνος τὴν φάτνην». Καὶ ὅμως τὰ βῶδια ἀναγνωρίζουν τὸν Κύριό τους, καὶ τὰ γαῖδούρια τὸ ἀχούρι τους.

Ποιὸ ἀπὸ τὰ δυὸ συμβαίνει; Οἱ ἀνόητοι εἶναι ἀχάριστοι, ἢ οἱ ἀχάριστοι εἶναι ἀνόητοι;

Στὴν ἀνυδρία τῆς Ραφιδεῖν ἐγὼ δὲν βλέπω μονάχα τὴν ἀχαριστία τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ καὶ τὴν μωρία τους. Φωνάζουνε καὶ ὑβρίζουνε ἀναιδέστατα τὸν Μωϋσῆ, καὶ τοῦ λένε «Δὸς ἡμῖν ὕδωρ, ἵνα πῖωμεν». Δὸς μας νερὸ νὰ πιοῦμε (Ἐξοδ. ιζ', 2).

Πὼς ἐσκεφθήκανε ἄραγε ἐπάνω στὸ ζήτημα αὐτὸ οἱ Ἑβραῖοι; Στοχάζονται τὸν Μωϋσῆ, σὰν ἓνα κοινὸν ἀπλῶς ἄνθρωπο, πού δὲν διαφέρει διόλου ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους; Ἡ ἔχουνε γι' αὐτὸν μιὰν ὑψηλὴν ὑπόληψη κι' ἐκτίμηση, πού ὑψώνεται ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους; κι' ἐπειδὴ ἔχουνε ἀπὸ τὰ προηγούμενα τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν προαίσθηση γιὰ τὰ μελλούμενα, περιμένουν πὼς ἦτανε μπορετό, μόνοι τους καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ του, εἴτε μὲ τὴν παντουργικὴ δύναμι τοῦ Θεοῦ νὰ τοὺς φανερώσῃ νερὸ κι' ἐκεῖ πού δὲν ὑπάρχει ὅπως διόλου;

Ἄν συμβαίη τὸ πρῶτο, γιὰτι λοιπὸν τοῦ ζητοῦνε τὰ ἀδύνατα; «δὸς ἡμῖν ὕδωρ». Ἄν πάλι συμβαίη τὸ ἄλλο, γιὰτι τὸν ὑβρίζουνε καὶ τὸν λοιδοροῦνε; «καὶ διεγόγγυζεν ὁ λαὸς πρὸς Μωϋσῆν· καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς Μωϋσῆν». Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀνόητοι, αὐτοὶ πού ζητοῦνε τὰ ἀδύνατα; Καὶ δὲν εἶναι ἐξίσου ἀνόητοι

ἐκεῖνοι, πού ἀντὶ νὰ παρακαλοῦνε καὶ νὰ προσπέ-
φτουνε σ' αὐτούς, πού μποροῦνε μὲ τὶς ἐξαιρετικές
του ἱκανότητες νὰ κάμουνε καὶ τ' ἀδύνατα δυνατά,
τοὺς κατηγοροῦνε τὸ ἐναντίον καὶ τοὺς ὑβρίζουνε; Οἱ
Ἑβραῖοι λοιπὸν στὴν περίστασιν αὐτοὶ δὲν φαίνονται
μονάχα ἀχάριστοι, ἀλλὰ καὶ ἀνόητοι. Δὲν ὑπάρχει
καμμιά ἀμφιβολία γι' αὐτό.

Ἀλλὰ ἐγὼ στὸ σημεῖον αὐτὸ ἔχω νὰ προβάλλω
καὶ μιὰν ἄλλη ἀπορία. Καὶ ἡ ἀπορία μου εἶναι αὕτη.
Ποιὸ ἀπὸ τὰ δυὸ λοιπὸν συμβαίνει; Ὁ ἀνόητος εἶναι
ἀχάριστος; Ἡ ὁ ἀχάριστος εἶναι ἀνόητος; Τὸ δεῦτερον
μοῦ φαίνεται σωστό. Γιατὶ ὁ ἀχάριστος, μὲ τὴν ἀχαρι-
στία του, τὸν ἑαυτὸν του βλάπτει καὶ ζημιώνει. Καὶ τὸ
νὰ ζημιώνη κανεὶς θεληματικά του τὸν ἑαυτὸ του
εἶναι βέβαια μιὰ ὀλοφάνερη μωρία.

Ὁ ἀνόητος ὅμως καὶ ὁ ἀνέμυαλος δὲν εἶναι καὶ
ἀχάριστος. Ἐπειδὴ, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἀνόητος δὲν εἶναι
σὲ θέση νὰ διακρίνη τὴν εὐεργεσία. Κι' ἀφοῦ δὲν εἶναι
σὲ θέση νὰ τὴν διακρίνη, πῶς μπορεῖ νὰ εἶναι ἀχάρι-
στος; Κανένας δὲν ἀρνιέται κάτι πού δὲν τὸ ξέρει
ἢ δὲν τὸ διακρίνει ὅλως διόλου. Γιὰ νὰ εἶναι κανεὶς ἀχά-
ριστος, πρέπει νὰ ἔχη ἐπίγνωση τῆς εὐεργεσίας. Καὶ
ἂν λέγεται ἀγνώμονας ὁ ἀχάριστος, αὐτὸ γίνεται γιατί
ξέρει πολὺ καλὰ τὴν εὐεργεσία πού τοῦ ἔκαναν, ἀλλὰ ἡ
ἐπίγνωση αὕτη δὲν φθάνει κι' ὡς τὴν καρδιά του, πού
εἶναι ἡ φωληρὰ καὶ τὸ σκῆνωμα τῆς εὐγνωμοσύνης.

Καὶ τόση ἀλήθεια εἶναι πῶς ὁ ἀνόητος δὲν εἶναι
ἀπαραιτήτως κι' ἀχάριστος, ὥστε βλέπομε καὶ μερικὰ
ζῶα, πού ἂν καὶ δὲν ἔχουνε βέβαια κρίση καὶ νοῦ,
δὲν εἶναι ὅμως ἀχάριστα. Γιατὶ μὲ κάποιαν ἔμφυτη
ἀντίληψη καὶ διάκριση πού ἔχουνε, μποροῦνε καὶ ξεχω-
ρίζουνε τὸν εὐεργέτη τους· «Ἐγὼ βοῦς τὸν κτησά-
μενον, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ Κυρίου αὐτοῦ». Καὶ
μέτρο τῆς εὐγνωμοσύνης εἶναι στὰ ζῶα αὐτὰ ἡ εὐαισθη-
σία τους. Ἀλλὰ ὁ ἀχάριστος ἄνθρωπος εἶναι πιὸ βῶδι
ἀπὸ τὰ βῶδια· καὶ τρισχειρότερος ἀπὸ τὰ γαϊδούρια.

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Τὴν ὥρα ποὺ σημαίνει ἡ καμπάνα

**ΟΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ
ΚΑΙ Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΤΩΝ ΤΑΠΕΙΝΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
Η ΔΕΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΝΑΧΡΑΝΤΗ ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ**

Ἡ ὑποβλητικὴ ἑορτὴ τῶν νησιῶν

Ἡ καμπάνα τοῦ μικροῦ ξωκλήσιου μᾶς καλεῖ καὶ πάλιν σὲ προσκύνημα καὶ σὲ προσευχή. Καὶ εἶναι τόσο συγκινητικός ὁ ἦχος τῆς καμπάνας αὐτῆς! Κλείει μέσα του ἕνα κόσμο ὀλόκληρο καὶ δημιουργεῖ μιὰ ἀτμόσφαιρα γεμάτη ποίησι καὶ μυστήριον. Μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἀτμόσφαιρα ἡ σκέψις μας ἀγκαλιάζει θλιμμένες μορφές γυναικείες καὶ ἡ ψυχὴ μας δοκιμάζει ρίγη καὶ κλονισμούς. Ἡ μορφή τῆς μεγάλης μητέρας τῆς Ἀειπαρθένου Θεοτόκου κυριαρχεῖ ἐπάνω ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες μορφές καὶ μὲ τὴν καμπάνα μᾶς προσκαλεῖ ὅλο καὶ κοντήτερα Τῆς. Καμμιά ἄλλη ἴσως ἐποχὴ, ὅπως ἡ περίοδος αὐτὴ τοῦ Δεκαπενταυγούστου, δὲν ἔχει βαθύτερη τὴν ἀπήχησί της στὴν χριστιανικὴ ψυχὴ. Ἡ Παναγία ποὺ καλεῖ ἐκ περάτων ὅλους τοὺς ἀποστόλους, γιὰ νὰ παρασταθοῦν γύρω ἀπὸ τὴν ἐπιθανάτιο κλίνη της ξυπνᾶ γύρω μας μιὰ μεγάλη ζωὴ, ποὺ τὴν ζοῦμε καὶ τὴν αἰσθανόμεθα βαθειά. Αὐτὴ ἡ μορφή τῆς θεομήτορος κόρης τῆς Γαλιλαίας γίνεται τὸ σύμβολο τῆς μορφῆς κάθε θλιμμένης καὶ πονεμένης μητέρας. Καὶ εἶναι μιὰ ἀτέλειωτη συνοδεία μητέρων χαροκαμένων, ποὺ ἀκολουθοῦμε νοερώς τὸ ξεκίνημα καὶ τὸ προσκύνημα, πρὸς τὸ ὁποῖον μᾶς καλεῖ ἡ καμπάνα τοῦ μικροῦ παρεκκλησιῶ. Στὸ θαμπὸ καὶ τρεμάμενο φῶς τοῦ δειλινοῦ καὶ τῶν ἀναμμένων καντηλιῶν τὸ παρεκκλήσι αὐτό-κάθε ἐκκλησάκι ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς γῆς—γίνεται βωμὸς, μπροστὰ στὸν ὁποῖον γονατισμένη ἡ πίστις καὶ ἡ εὐλάβεια δέεται καὶ ἐπικαλεῖται τὴν ἀπροσμέτρητη καλωσύνη τῆς μεγάλης Μητέρας πρὸς μεσίτευσιν εἰς τὸν Φιλάνθρωπον Θεόν, τὸν Υἱόν της, διὰ τὴν σωτηρίαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μας. Συγκινητικὴ ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς κατανύξεως, τῆς ἐπικλήσεώς μας πρὸς τὴν Ἀχραντὴ Μητέρα. Ἡ θρησκεία μας δημιουργεῖ πάντοτε ἀτμόσφαιρες δέους καὶ συγκινησέων ἱερῶν. Πηγὴ ψυχικῶν κλονισμῶν μας σὲ πλείστες ὄσες εὐκαιρίες τῆς ζωῆς μας. Φρέαρ τοῦ Ἰακώβου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀντλοῦμε ὕδωρ ζωῆς καὶ προσπαθοῦμε πίνοντες τὸ ζωηφόρο αὐτὸ ὕδωρ νὰ δοκιμάσουμε τὸν κορεσμὸ μιᾶς ψυχικῆς μας δίψας. Καμμιά ὡς τόσο εὐκαιρία δὲν ἀναταράσσει τὸν ἐσωτερικὸ βαθύτερο κόσμο μας καὶ δὲν δημιουργεῖ τόσο ἱερὸ ρίγος, ὅσο ἡ παρακκλητικὴ αὐτὴ δέησις

μας πρὸς τὴν Παναγία κατὰ τοὺς ἑσπερινοὺς τοῦ Δεκαπενταυγούστου.

Ἡ Γεθσημανὴ τὸ χωρίον γίνεται ἓνας φωτεινὸς ὄραματισμὸς καὶ ἡ Παρθένος Μήτηρ, γλυκασμὸς τῶν ἀγγέλων καὶ θλιβομένων ἢ χαρὰ, προβάλλει τὴν ἀκτινοβολία τῆς πανωραίας μορφῆς τῆς καὶ μᾶς φέρνει κοντὰ στὸ κατανοητὸ θαῦμα τῆς γαλουχήσεως τοῦ Δεσπότη. Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ τὴν ὥρα αὐτὴ τῆς γονυκλισίας τῆς καὶ τῆς ἀνατάσεως πρὸς τὴν Παρθένον ἀγκαλιάζει ἓνα εὐρύτερο κόσμον, ποῦ ἡ καθαρῶς θρησκευτικὴ του μορφή εἶναι συνυφασμένη μετὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ζωὴν τὴν ἔθνικην. Σκευὸς ἐπιλογῆς τῆς Παρθένου τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων. Σύμμαχος καὶ συμπαραστάτης σὲ κάθε ἐκδήλωσί του καὶ σὲ κάθε περιπέτειά του ἡ Παναγία. Μεγαλόχαρη πάντοτε. Ὑπέρμαχος στρατηγὸς εἰς τοὺς χρόνους τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ κυριαρχίας καὶ πρωτοπόρος εἰς τοὺς ἀγῶνας, ποῦ ἐστέφθησαν πάντοτε ἀπὸ τὴν νίκη, γιὰ τὴν πρώτη καὶ καλύτερη ἀγωνίστρια σάθηκε πάντοτε ἡ Παναγία. Καὶ ἡ ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ Δεκαπενταυγούστου, συνέχεια τῆς περιόδου κατὰ τὴν ὁποίαν ψάλλεται ὁ ἀκάθιστος Ὕμνος, ἀποτελεῖ τὴν συγκινητικώτερη εὐκαιρία τῆς ἐπικοινωνίας τοῦ εὐλαβοῦς ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ κόσμου διὰ νὰ δεηθῇ μετὰ τὴν ἀπόλυτο πίστι, ὅτι ἡ δέησίς του αὐτὴ θὰ εἰσακουσθῇ ἀπὸ τὴν φιλεὺσπλαγχνον Μητέρα κατὰ τὶς παραμονὲς αὐτῆς τῆς μεταστάσεώς της ἀπὸ τὸν γήϊνον κόσμον. Λούρδη τῆς Ὀρθοδοξίας ἡ Κυκλαδικὴ μεγαλόνησος Τήνος, συγκεντρώνει τὴν σκέψιν καὶ τὴν εὐλάβειαν τοῦ κόσμου. Ἡ μεγάλη ἐκκλησία τῆς Μεγαλόχαρης καλεῖ πρὸς αὐτὴν τοὺς πιστοὺς τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ της. Ἀλλὰ καὶ κάθε σχεδὸν ἑλληνικὸ νησάκι μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας δέχεται εἰς τὴν ὀλόφωτη καὶ εἰδυλλιακὴν του ἀτμόσφαιραν τὸ προσκύνημα τῶν εὐλαβῶν πρὸς τὴν προστάτιδα Παρθένον θεομήτορα. Ἡ ἐποχὴ τοῦ Δεκαπενταυγούστου εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ ψυχικοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ ἰδίως νησιοῦ. Οἱ θρύλοι καὶ αἱ παραδόσεις δημιουργοῦν σὲ κάθε ἐκκλησάκι τῶν νησιῶν τὴν ἀτμόσφαιραν τὴν χριστιανικὴν καὶ τὴν Ἐθνικὴν. Τὸ πλῆθος τῶν θαυμάτων τῆς Ἀειπαρθένου Μητέρας γιγαντῶνει ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε τὴν θρησκευτικὴν μας συνείδησιν ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀκράδαντην πίστιν τῶν ἑλληνικῶν ὀρθοδόξων γιὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν προτίμησίν της πρὸς τὸ γένος τους. Σὲ περιπέτειες ἔθνικες καὶ σὲ ξεριζώματα φυλετικὰ ὅταν διεσκορπιζόντο οἱ χριστιανοὶ ἐγκαταλείποντες τοὺς βωμοὺς καὶ τὶς ἐστῖες τους, τὰ εἰκονίσματα τῆς Παναγίας, διωγμένα καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὰ εἰκονοστάσιά τους, ἀνευρίσκοντο σὲ ἐλεύθερες ἀκρογιαλιὰς καὶ σὲ ἀπόμερες γωνιὰς τῶν ἑλληνικῶν νησιῶν. Δὲν ἦταν ἀπλῶς ἄψυχα

εικονίσματα. Ἦταν ἡ ἴδια ἡ εἰκονιζομένη Παναγία, πού ἐνεφανίζετο στους πιστούς καί εὐλαβικούς νησιώτας καί πού ἔδινε σ' αὐτούς τὰ παραγγέλματά της γιά τήν ἀνέγερσι ἐκκλησιῶν πρὸς λατρείαν της. Ἔτσι πολλές ἀπὸ τίς ἐκκλησίες καί τὰ ἐξωκλήσια πού καλοῦν μὲ τίς συγκινητικὲς καμπανοκρουσίες τους τὰ δειλινὰ τοῦ Δεκαπενταγούστου τοὺς πιστοὺς σὲ προσκύνημα καί δέησι, δὲν εἶναι ἀπλῶς κτίσματα ἐκδηλωτικὰ τῆς εὐλαβείας πρὸς τὴν Ὑπέρμαχον ἀνύμφετον Νύμφη, ἀλλ' εἶναι πραγματικοὶ οἴκοι τῆς Παναγίας, στους ὁποίους ἡ πνοή καί ἡ μορφή αὐτῆς συνθέτουν τὴν ἀτμόσφαιρα καί τὴν πραγματικὴ ζωὴ τῶν ἐκκλησιῶν. Μέσα σὲ μιὰ τέτοια ἀτμόσφαιρα ἀναδίδουσιν μυστικισμὸν ἔζησε, ἀφοσιώθηκε καί ἀνέπεμπε τὰς δεήσεις καί τοὺς ὕμνους τοῦ ὁ μέγας τραγουδιστῆς καί ζωγράφου τῶν πονεμένων καί ἀγνῶν ἀνθρώπων, ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμαντῆς. Κι' ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ νησιά πού ἐορτάζουν τὴν ἑσπέρην αὐτὴ τοῦ Δεκαπενταγούστου προβάλλει σὰν φευγαλέο ἔστω ὄραμα ἢ γραφικὴ Σκίαθος. Ὁραματιζόμεθα τὸν εὐλαβικὸ μοναστή της στὸ ξεκίνημά του τὴν ὥρα πού ἡ καμπάνα τῆς Παναγίας τῆς Εἰκονιστρίας—τῆς Κουνίστρας—σκορπίζει τὴν γλυκεῖα καί συγκινητικὴ συμφωνικὴ πρόσκλησί της καί στὸ ἀνηφορισμὰ του πρὸς τὴν ἐκκλησία αὐτὴ, ὅπου ἡ ψαλμωδία τοῦ Σκιαθίτη ποιητῆ καί διηγηματογράφου δὲν ἀργεῖ νὰ πάρῃ τὴν ἑκτασι μιᾶς μυστικοπαθοῦς ψυχικῆς ἀνατάσεως πρὸ τὴν Μητέρα τοῦ Λυτρωτῆ.

Ἐσὲ μεσίτριαν ἔχω πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν
μὴ μοῦ ἐλέγξης τὰς πράξεις ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων.

Στὸ μισοσκόταδο τῶν δειλινῶν, σὲ κάθε ξωκκλήσι, ὁ ἑσπερινὸς αὐτὸς τοῦ παρακλητικοῦ κανόνος γίνεται μιὰ μυσταγωγία φωτισμένη ἀπὸ τίς λαμπάδες τῆς πίστεως καί εὐλαβείας πρὸς τὴν Παναγία. Ἡ σκέψις μας ἀστραπὴ μεταφέρεται στὴν Γεθσημανή, τὸ χωρίον ὅπου πορεύονται ἐκ τῶν περάτων οἱ ἀπόστολοι, γιά νὰ κηδέψουν τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος. Καί μπροστὰ στὴν ἐτοιμαζομένη πρὸς μετάστασι εἰς τοὺς οὐρανοὺς Παρθένον ἡ δέησίς μας μυστικὴ καί εὐλαβικὴ ἀγκαλιάζει τὸ πανάχραντον σῶμα σὲ μιὰ πνοή, πού ἔχει τὸ ἄρωμα τῆς εὐλαβείας, τῆς πίστεως καί τῆς ἐλπίδος. Γύρω ἀπὸ τὴν Παναγία πού ἀναμένει τὸν Υἱὸν της νὰ παραλάβῃ τὸ πνεῦμά της, ἡ ἐλπίδα μας, ἐλπίς ὄλων τῶν ἀπελπισμένων, μιὰ ἀναμονὴ καί μιὰ θερμὴ φλογερὴ συνείδησις.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

**Πῶς ὁ ἅγιος Παχώμιος ἐθεράπευσε κάποιον ἀδελφὸ
ἀπὸ τὴν αὐταρέσκεια.**

Ὁ ἅγιος Παχώμιος ὅταν ἀντιλήφθηκε, πῶς κάποιος ἀδελφὸς δὲν ἀκολουθοῦσε τὸν σωστὸ δρόμο, παρὰ ἐφάρμοζε δική του καὶ ξεχωριστὴ στὰ πάντα τακτικὴ, τὸν ἐφώνασε ἰδιαιτέρως καὶ τοῦ εἶπε — Ἀδελφέ μου, ὁ Χριστὸς μας εἶπε· «Δὲν κατέβηκα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ κάνω τὸ θέλημα τὸ δικό μου, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ οὐράνιου Πατέρα μου, ποὺ αὐτὸς μ' ἔστειλεν». Γι' αὐτὸ κι' ἐσύ πρέπει νὰ μᾶς ἀκούης καὶ νὰ συμμορφώνεσαι μ' αὐτὰ ποὺ σοῦ λέμε· γιατί βλέπω, πῶς ὁ ἐχθρὸς μας σὲ φθονεῖ, καὶ ὅτι θὰ πάη χαμένη ἡ ἄσκησή σου. Νὰ κάνης λοιπὸν καὶ σύ, ἀδελφέ μου, ὅ,τι κάνουν καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι. Καὶ ὅταν ἔρχεσαι στὴν κοινὴ τράπεζα, νὰ μὴ μένης νηστικός, ἀλλὰ ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀδελφοί, νὰ τρῶς κι' ἐσύ μαζί τους τὸ ψωμί καὶ τὸ φαγητὸ ποὺ σοῦ δίνουν. Καὶ δὲν σοῦ λέω βέβαια νὰ παρατρῶς, οὔτε καὶ νὰ ὑπερσιτίζεσαι, γιατί, Δόξα σοι ὁ Θεός, εἶσαι πολὺ γερός· μὰ μήτε πάλι καὶ νὰ μὴ βάζης οὔτε μιὰ μπουκιά στὸ στόμα σου· γιατί κι' ἀπὸ σίδερο κι' ἂν εἶναι τὸ κορμί σου, μὲ τὴ νηστεία θὰ τὸ καταλύσης. Κυβέρνα λοιπὸν τὸν ἑαυτό σου, ἀνάλογα πάντα μὲ τὴν ἀντοχή σου, καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ μπορέσης, ἀδελφέ μου, νὰ καταπολεμήσης καὶ νὰ νικήσης τὸ δαίμονα τῆς αὐταρέσκειας, ποὺ βλέπω πῶς σ' ἔχει κυριέψει.

Κι' ἐκεῖνος, ὅταν ἄκουσε τὰ φρόνιμα κι' ἅγια αὐτὰ λόγια συμμορφώθηκε γιὰ κάμποσο καιρὸ μ' αὐτά· σὲ λίγο ὁμως ξανάπεσε στὴν πλάνη του, κι' ἔλεγε—Τί εἶδους συμβουλές εἶναι αὐτές; Σὲ ποιο μέρος τῆς ἁγίας Γραφῆς εἶναι γραμμένο, νὰ μὴ νηστεύη κανεὶς καὶ νὰ μὴν κάνη σκληρὴν ἄσκησι; Κι' ἔτσι ἀκολουθώντας τὴ δική του γνώμη, παραδόθηκεν αἰχμάλωτος στὸ πάθος του.

Ἐφώνασε λοιπὸν τότες ὁ μεγάλος Παχώμιος τὸν ὑποτακτικὸ του Θεόδωρο καὶ τοῦ εἶπε—Νὰ ξέρης, τέκνο μου, πῶς αἰσθάνομαι μεγάλη λύπη γιὰ τὸν (τάδε) ἀδελφὸ μας. Πήγαινε λοιπὸν νὰ τὸν βρῆς καὶ φρόντισε νὰ δῆς καὶ νὰ μάθης τί κάνει. Κι' ἐκεῖνος ἐπῆγε, καὶ τὸν βρῆκε νὰ προσεύχεται. Οἱ προσευχές του ὁμως δὲν ἦταν οἱ κανονικὲς κι' αὐτὲς ποὺ ἔχει τὸ εὐχολογίό μας, ἀλλὰ ὅλως διόλου

παραλλαγμένες. Ἐπῆγε λοιπὸν κι' ἐφάνερωσε στὸν Παχώμιο τὴν ἀτέλειωτη φλυαρία του. Κι' ὁ ἅγιος προσευχήθηκε ἀμέσως στὸ Θεό, καὶ ὁ πολυεὐσπλαγχνος Κύριός μας εἰσάκουσε τὴν προσευχή του κι' ἐγιάτρεψε τὸν ἀδελφὸ, ποὺ ἀπὸ τότες ἀκολουθοῦσε πάντα τὸν κανονικὸ δρόμο.....

Ἔλεγε λοιπὸν στοὺς ἀδελφοὺς ὁ ἅγιος Παχώμιος—Ἀδελφοί μου, χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ καὶ ἀδιάκοπη ἐπαγρύπνηση, γιὰ νὰ σωθῆ μιὰ ψυχὴ. Γιατί συχνὰ ἀκούω τίς καυχησιολογίες τῶν Σατανάδων, ποὺ μιλοῦνε γιὰ τοὺς τρόπους καὶ γιὰ τίς κατεργαριές,

μὲ τίς ὁποῖες κατορθώνουν νὰ ξεγελοῦνε τοὺς Χριστιανούς. Νὰ προσέχετε λοιπὸν πάντοτε, καὶ νὰ φροντίζετε νὰ προστατεύετε τοὺς ἑαυτοὺς σας, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Χριστοῦ. Γιατί, ἂν ὁ καθένας μας κἀνῆ αὐτὸ ποὺ τοῦ ἀρέσει, ὁ Σατανᾶς στὸ τέλος θὰ νικήσῃ· ἂν ὅμως συμμορφώνεται μὲ τίς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ, θὰ νικήθῃ. Γιατί δὲν εἶναι παράσταχτη καὶ καπνός, ποὺ διαλύεται μπροστὰ σ' αὐτοὺς, ποὺ φοβοῦνται τὸν Κύριο.

**

Μιὰν ἄλλη πάλι φορὰ, ποὺ ὁ Παχώμιος ἐκαθόντανε σὲ κάποιο ἀπόσκιον τῆς Μονῆς μαζί μ' ἄλλους ἀδελφοὺς, ἐβγήκε ἓνας ἀδελφὸς ἀπὸ τὸ κελλί του, ποὺ ἦτανε στὸ ἀντικρυνὸ μέρος ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ ἐκαθότανε, κι' ἀπλωσε μπροστὰ στὸ κατώφλι του δυὸ ψάθες, ποὺ τίς εἶχε πλέξει τὴν ἡμέραν ἐκείνη. Κι' αὐτὸ τῶκανε ἀπὸ ματαιοδοξία, καὶ γιὰ νὰ τίς ἰδῆ ὁ ὁσιος καὶ νὰ τὸν ἐπαινέσῃ, ποὺ ἐνῶ ὁ κανονισμὸς τῆς Μονῆς ἦτανε νὰ πλέκῃ κάθε ἀδελφὸς μιὰ μονάχα ψάθα, αὐτὸς ἐκοπίασε περισσότερο κι' ἐπλέξε δυὸ. Κι' ὁ ὁσιος καὶ μεγάλος ἐκεῖνος Πατέρας μας, τὸ κατὰλαβεν ἀμέσως, πὼς αὐτὸ τῶκανε ἀπὸ κομποφάνεια καὶ γιὰ ἐπίδειξη, καὶ στεναζόντας εἶπε στοὺς ἀδελφοὺς ποὺ τὸν περιτριγύριζαν—Βλέπετε, τέκνα μου, τὸν ἀδελφὸ μας αὐτόν; Ἐδούλεψε πραγματικὰ καὶ μὲ κόπο μεγάλο, ἀπὸ τὸ σύναιγο, ὡς τὴν ὥραν αὐτὴν. Κι' ὅμως ὁ κόπος του ἐπῆγε χαμένος, καὶ τὸν ἐχάρισε στὸ Σατανᾶ, καὶ τίποτα δὲν ἀπόμεινε γιὰ τὴν ψυχὴ του. Γιατί ἐδούλεψε γιὰ τὴ δόξα περισσότερο καὶ γιὰ τὸν ἔπαινο τῶν

ἀνθρώπων, κι' ὄχι γιὰ τὸ Θεό. Κι' ἔτσι καὶ κατακουράσθηκε, μὰ κι' ἔβλαψε τὴν ψυχὴ του.

Ἐπροσκάλεσε λοιπὸν τὸν ἀδελφὸ καὶ τὸν ἐμάλλωσε. Καὶ παράγγειλε νὰ μαζεθθοῦνε ὅλοι οἱ ἀδελφοί, κι' αὐτὸς νὰ σταθῆ ἀπὸ πίσω τους, κρατώντας τὶς δυὸ ψάθες, καὶ νὰ εἰπῆ — Συγχωρέσετέ με, ἀδελφοί μου, καὶ προσευχηθῆτε γιὰ τὴν ψυχὴν μου, νὰ τὴν λυπηθῆ ὁ Θεός, ποῦ ἀντὶ γιὰ τὴ δόξα του καὶ τὴ βασιλεία του, ἐπροτίμησε τὸν ἔπαινο τῶν ἀνθρώπων, γιὰ τὶς δυὸ αὐτὲς ψάθες. Καὶ δὲν ἀρκέσθηκε σ' αὐτό, παρὰ καὶ τὸν διέταξε νὰ στέκεται τὴν ὥρα τῆς κοινῆς τράπεζας ὀρθιος, κρατώντας τὶς δυὸ ψάθες, ὡσότου νὰ φᾶνε οἱ ἄλλοι οἱ ἀδελφοί. Κι' ἀκόμη νὰ κλεισθῆ στὸ κελλί του, καὶ ἐπὶ πέντε μῆνες νὰ πλέκη καθημερινῶς δυὸ ψάθες.....

Ἐπάνω στὸ ζήτημα αὐτὸ τῆς ἀνθρωπαρέσκειας, ἔλεγε ὁ ἅγιος Ἐφραίμ.

— Ἀδέλφια μου, ποτὲ μὰς δὲν πρέπει νὰ ξεφεύγωμε ἀπὸ τὴν ἀγία Παράδοση κι' ἀπὸ τὸν Ἀποστολικὸ κανόνα. Γιατὶ καὶ γι' αὐτὰ ἀκόμη, ποῦ τὰ νομίζομε πὼς εἶναι μικρὰ κι' ἀσήμαντα, πρέπει νὰ προσέχωμε πολὺ, ἐπειδὴ μποροῦνε νὰ μὰς φέρουνε μεγάλῃ ζημιᾷ.

Εἶναι λοιπὸν χρεῖα, μὰ καὶ πάρα πολὺ ὠφέλιμο, τὸ νὰ μὴν ὑψηλοπιανόμαστε, καὶ παίρνοντας ὁ νοῦς μὰς ἀγέρα, νὰ μὴν κάνωμε ὅ,τι μὰς ἀρέσει, καὶ νὰ γινώμαστε, ἔτσι, φίλαυτοι. Ἀλλὰ πρέπει νὰ συμμορφωνόμαστε ταπεινὰ μ' ὅλους τοὺς ἄλλους γύρω μὰς, καὶ νὰ εἶμαστε εὐχαριστημένοι μ' αὐτό, ποῦ μὰς στέλλει καθημερινῶς ὁ Θεός. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ ἡ πνευματικὴ σύνεση καὶ ὁ ἀληθινὸς φόβος τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ὁ Σατανᾶς ξέρει χίλιους δυὸ δρόμους. Καὶ δὲν καταπολεμιέται ἀλλοιώτικα, παρὰ μὲ τὴ δύναμη τοῦ Σταυροῦ. Πολλὲς φορὲς ὁ ἐχθρὸς μὰς ἀνάβει μέσα μὰς μιὰ φλογερὴ ἐπιθυμία, γιὰ ἄσκηση καὶ γιὰ σκληραγωγίες ὑπερβολικὲς. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ παρασυρῶμαστε. Ἀλλὰ πρέπει νὰ τὰ καλοζυγίζωμε ὅλα. Καὶ ἢ νὰ καταπολεμοῦμε μονάχοι μὰς τὶς ὑπερβολικὲς μὰς αὐτὲς φιλοδοξίες, ἢ νὰ προστρέχωμε στὸν πνευματικὸ μὰς καὶ στοὺς ἀνώτερους μὰς καὶ νὰ συμμορφωνόμαστε μὲ τὶς συμβουλὲς τους καὶ μὲ τὶς παραινέσεις των. Ἀλλοιώτικα, κινδυνεύομε νὰ ξεστρατίσωμε ἀπὸ τὸν ἴσιο δρόμο καὶ νὰ χαθοῦμε. Γιατὶ τὸ θεμέλιο, ἐπάνω στὸ ὁποῖο στηρίζεται ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη. Κι' ὅποιος δὲν τὴν ἔχει, κτίζει ἐπάνω στὴν ἄμμο. Καὶ ἡ πρώτη βροχὴ θὰ σωριάσῃ κατὰ γῆς αὐτὰ ποῦ ἔκτιζε. Καὶ ἡ ἀνθρωπαρέσκεια καὶ ἡ ὑπερηφάνεια μοιάζει μὲ τὴ θολὴ κατεβασιὰ καὶ μὲ τὴν ἀνεμικὴ ποῦ παρασέρνουν τὰ πάντα καὶ μποροῦνε νὰ βυθίσουνε τὸν ἀνθρώπο στὴν ἄβυσσο τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ ἀφανισμοῦ. Ἄς μὴν ἀδιαφοροῦμε λοιπὸν

για τίποτα. Παρά ἄς παρακαλοῦμε, νύκτα καὶ ἡμέρα, τὸν ἅγιο Θεό, νὰ μᾶς βοηθῆ καὶ νὰ μᾶς λυτρῶνῃ ἀπὸ τὴν αὐταρέσκεια.

Σὲ ποιὸ ξεπεσμόν ὠδήγησε ἡ ὑπερηφάνεια κάποιον ἀσκητή.

Ὁ Παλλάδιος διηγῆται, πὼς ἦτανε κάποιος ἐρημίτης ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη πού τὸν ἔλεγαν Οὐάλλη, καὶ πού ἐζοῦσε μὲ σκληραγωγίες καὶ μὲ ἄκραν ἐγκράτεια καὶ πού σιγὰ σιγὰ ἐξέπεσε στὴν ὑπερηφάνεια. Καὶ ὁ δαίμονας τοῦ ἐσύγχισε τόσο πολὺ τὸ μυαλό του, ὥστε ἐνόμισε κι' ἐπίστεψε στὸ τέλος, πὼς τὸν παραστέκουνε οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ καὶ πὼς αὐτοὶ τοῦ προμηθεύουνε καὶ τοῦ ἐτοιμάζουνε τὰ χρειαζούμενα καὶ πὼς εἶναι στὴν ὑπηρεσία του. Μάλιστα κάποιον βράδυ, πού εἶχε πλέον νυκτώσει καλὰ καὶ ἦταν σκοτάδι βαθύ, τὴν ὥρα πού ἐμπάλωνε κάποιον ροῦχό του, τοῦ ἔπεσεν ἀπὸ τὰ χέρια του τὸ βελόνι. Καὶ λένε αὐτοὶ πού ἔμεναν κοντά του, πὼς

ἔτρεξε παρευθὺς ὁ Διάβολος καὶ τᾶναψε μιὰ λαμπάδα μὲ ζωηρὴ φλόγα, κι' εὐρῆκε παρευθὺς τὴ βελόνα του. Κι' ἀπὸ τότες ἐπαραλόγησε ὅλους διόλου, καὶ τὸν ἐκυρίεψεν ἡ ὑπερηφάνεια.

Κάποτε λοιπὸν συνέβηκε νὰ στείλουνε στὴν ἀδελφότητά τους φροῦτα, κι' ὁ Ἀββᾶς Μακάριος, πού ἦτανε ὁ προεστὸς τους, τὰ ἐμοίρασε σὲ μερίδια κι' ἔστειλε σ' ὅλους ἀπὸ λίγα, Ἔστειλε λοιπὸν καὶ στὸν Οὐάλλη. Κι' αὐτὸς ὁ ἄθλιος, ἐκτύπησε κι' ἔβρισε βαρειά αὐτὸν πού τοῦ τᾶφερε, λέγοντάς του — Νὰ πᾶς καὶ νὰ εἰπῆς στὸ Μακάριο, πὼς δὲν εἶμαι χειρότερός του καὶ κατώτερός σου, γιὰ νὰ μοῦ στέλλῃ μὲ σένα τέτοια φιλοδωρήματα. Κι' ὁ Μακάριος κατᾶλαβε ἀπ' αὐτό, πὼς εἶχε ξεστρατίσει, καὶ σὲ λίγες ἡμέρες ἐπῆγε νὰ τὸν ἐπισκεφθῆ καὶ τοῦ εἶπε — Ἀδελφέ μου Οὐάλλη, ἔχεις πάρει νομίζω, κακὸ δρόμο καὶ καιρὸς εἶναι νὰ σταματήσης καὶ νὰ παρακαλέσης τὸν Θεὸ νὰ σὲ βοηθήσῃ. Αὐτὸς ὁμως δὲν ἔδωκε καμμιά σημασία στὰ λόγια του καὶ στὶς φρόνιμες συμβουλές του, παρά ἐξακολούθησε τὴν ἴδια τακτικὴ, καὶ μάλιστα καὶ τοῦ ἀντιμίλησε μὲ αὐθάδεια.

Ὁ Σατανᾶς λοιπὸν ἐκατάλαβεν, ἀπὸ τὸν τρόπο του αὐτὸν, πὼς ἔχει γίνεи πλέον κατὰδικός του καὶ πὼς εἶναι σκλάβος του καὶ μιὰ νύκτα παρουσιάζεται στὴν ὑπνοφαντασία του μ' ὀλόκληρον ἄσκερι ἀπὸ δαιμονικά, πού βαστούσανε στὰ χέρια τους λαμπάδες ἀναμμένες. Τοῦδειξε λοιπὸν ἓνα τροχὸ πύρινο, πού στὴ μέση του ξέστραφτε ἡ εἰκόνα τοῦ Σωτῆρα μας. Καὶ κάποιον, πού στεκότανε ξεχωριστὰ καὶ λίγο πιὸ ἐμπρός, πού τὸν ἐκύταζε κατὰματα καὶ τοῦ εἶπε — Ὁ Χριστὸς σ' ἀγάπησε πολὺ γιὰ τὴν καθαρότητα τῆς

ΑΝΘΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΚΗΠΟΝ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ
ΑΠΟ ΤΟΝ κ. ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

* Δέν εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἀλήθειαν, δίχως νὰ στέρξῃ ὁ Θεὸς νὰ περάσουμεν ἀπὸ τοὺς πειρασμούς.

* Τὰ λόγια δίχως ἔργα, εἶναι σὰν τὸν τεχνίτη πού ζωγραφίζει τὸ νερὸ στὸν τοῖχο, καὶ δὲν μπορεῖ μὲ ἐκεῖνο τὸ νερὸ νὰ σβύσῃ τὴ δίσπα του, καὶ σὰν τὸν ἄνθρωπο πού βλέπει εὐχάριστα ὄνειρα.

* Ὅπως ἡ περιφάνεια σκορπᾷ τὴ ψυχὴ μὲ τὴ φαντασία της πού τὴν πηγαίνει ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ κεῖ, καὶ δὲν τὴν μποδίζει ἀπὸ τὸ νὰ φτερωθῇ πετώντας στὰ σύνεφα τῶν λογισμῶν της καὶ νὰ τριγυρνᾷ σ' ὅλη τὴ κτίση, ἔτσι κι' ἡ ταπείνωση τὴν περιορίζει στὴν ἡσυχία κι' ἡ ψυχὴ συμμαζεύεται μέσα στὸν ἑαυτὸ της. Κι' ὅπως ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι γνωστὴ, καὶ οὐτε μπορεῖ νὰ τὴ δῇ κανένας μὲ τὰ σωματικά μάτια, ἔτσι κι' ὁ ταπεινόφρονος δὲ γνωρίζεται ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. Κι' ὅπως ἡ ψυχὴ εἶνε κρυμμένη μέσα στὸ κορμὶ ἀπὸ τὴ θεωρία κι' ἀπὸ τ' ἀνακάτωμα μ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅμοια κι' ὁ ἄνθρωπος, πούναι ἀληθινὰ ταπεινόφρονος, δὲν θέλει νὰ τὸν γνωρίζουνε οἱ ἄνθρωποι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ξεμάκρυνε κι' ἀπόμεινε στερημένος ἀπ' ὅλα, ἀλλὰ τὸ θέλημά του εἶναι τοῦτο: ἂν εἶνε δυνατὸ νὰ βουλιάξῃ στὸν ἑαυτὸ του, καὶ κεῖ μέσα νὰ

ζωῆς σου καὶ γιὰ τὴν ἀσκητικὴ σου πολιτεία. Ἦλθε λοιπὸν κοντὰ σου, γιὰ νὰ σὲ ἰδῇ. Μόνον ἔβγα ἀπὸ τὸ κελλί σου κι' ἔλα νὰ τὸν ἰδῆς πού στάκεται λίγο πιὸ ξέμακρα, καὶ σκύψε καὶ προσκύνησέ τονε.

Κι' αὐτὸς ἐβγήκε κι' ἐπῆγε. Καὶ εἶδε μιὰ παράταξιν ἀπὸ λαμπαδοφόρους, καὶ τὸν ἀντίχριστο πού ἔστεκότανε καμμιὰ διακοσαριὰ μέτρα μακρύτερα. Κι' ἔπεσε καὶ τὸν ἐπροσκύνησε. Κι' ἀπὸ τὴ στιγμή ἐκείνη ἐψήλωσε τὸ μυαλό του κι' ἐτρελλάθηκε. Κι' ἔφθασεν ὡς τὸ σημεῖο ὁ πανάθλιος, πού ὕστερα ἀπὸ λίγο παρουσιάσθηκε στὴν Ἐκκλησίᾳ τὴν ὥρα πού εἶχαν σύναξιν οἱ ἀδελφοί καὶ τοὺς εἶπε: — Ἐγὼ δὲν ἔχω πλέον ἀνάγκη νὰ παίρνω τὴν θεία Μετάληψι, γιὰτὶ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου κι' ἔκουβέντιασα μὲ τὸν ἴδιο τὸν Χριστό.

Ὅστερα λοιπὸν ἀπ' αὐτὸ οἱ ἀδελφοί κατάλαβαν πὼς εἶχε παραλογιάσει. Καὶ τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν ἔδεσαν γιὰ κάμποσο καιρὸ. Καὶ μὲ ἀδιάκοπες προσευχὲς καὶ παρακλήσεις πού ἔκαναν γι' αὐτόν, καὶ μὲ τὴν ἡσυχώτερη ζωὴ, πού τὸν ἔβαλαν νὰ κάνῃ, τὸν ἐγιάτρεψαν ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια του καὶ τὸν ἐλύτρωσαν ἀπὸ τὴν ἀλόγιαστην ὑπερηφάνειά του. Γιατί, ὅπως λέει μιὰ παροιμία «Πάσσαλος πασσάλῳ ἐκκρούεται».

Ἐπίδοσι ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

κάθεται με ήσυχία, και να παρατήρησῃ τὰ πρῶτα νοήματα του μαζί με τις αἰσθήσεις του, ὅλα ὀλότελα, και να γίνη σάν κάποιος πού δὲν ὑπάρχει μέσα στη κτίση, και πού δὲν ἤλθε στη ζωή, και πού κι' ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ του δὲν γνωρίζει πὼς ὑπάρχει. Κι' ὅσο εἶναι ὁ τέτοιος ἄνθρωπος κρυμμένος και κλεισμένος και χωρισμένος ἀπὸ τὸν κόσμο, τόσο σιμώνει ὀλότελα στὸν Κύριο.

* Φωτισμένος εἶναι κεῖνος ὁ ἄνθρωπος, πού ἔφταξε νάβρη τὴν πίκρα ὁπού εἶναι κρυμμένη στη γλυκύτητα τοῦ κόσμου, κι' ἔκλεισε τὸ στόμα του για νὰ μὴν πιῇ ἀπὸ τοῦτο τὸ ποτήρι κι' ὀλοένα ἐρευνᾷ, για τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του. Και πού δὲν παύει νὰ πορευεται σ' αὐτὸν τὸ δρόμο, ὡς πού νὰ λυθῇ ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμο, και πού κλείνει τις πόρτες τῶν αἰσθήσεών του, για νὰ μὴν ἔμψη μέσα του πειὰ ὁ πόθος τούτης τῆς ζωῆς και τοῦ κλέψῃ τοὺς κρυμμένους θησαυροὺς του.

* Ἀλήθεια εἶναι τὸ νὰ αἰσθάνεσαι τὸ Θεὸ με τὴν αἴσθηση τῶν αἰσθήσεων πού ἔχει ὁ πνευματικὸς νοῦς και πού τὴ γεύεται κανένας μέσ' ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του. Ἀγάπη εἶναι ὁ καρπὸς τῆς προσευχῆς πού ὀδηγᾷ τὸ νοῦ στὸν πόθο του, ὅταν ὑπομονεῦν με τὴν προσευχὴ, δίχως νὰ βαρεθῇ και ν' ἀπομείνῃ ἀδιάφορος.

* Κεῖνος πού κολυμπᾷ, γυμνὸς βουτᾷ στη θάλασσα, ὡς πού νάβρη τὸ μαργαριτάρι· ἔτσι κι' ὁ σοφὸς ἀσκητῆς, γυμνὸς περπατᾷ στη ζωὴ του, ὡς πού νάβρη μέσα του τὸ μαργαριτάρι, τὸν Ἰησοῦ Χριστό.

* Ἀπὸ τὸ Θεὸ μᾶς δόθηκε, ὄχι μονάχα νὰ πιστεύουμε στὸ Χριστό, ἀλλὰ και νὰ πάσχουμε για τὸνομά Του· κι' ὅπως ἔγραψε ὁ ἅγιος Πέτρος στὴν Ἐπιστολή του «Σάν ὑποφέρετε για τὴ δικαιοσύνη εἴσαστε μακάριοι, γιατί ἀξιωθήκατε τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ». Λοιπόν, δὲν πρέπει νὰ χαιρέσαι ἅμα εἶσαι καλά, και νὰ κατσουφιάζῃ τὸ πρόσωπό σου ὅταν σὲ βρίσκουνε οἱ λῦπες, και νὰ τις λογαριάζῃς πὼς εἶνε ἔξω ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ· γιατί ἀπὸ τὸν αἰῶνα και ἀπὸ γενεὲς γενεῶν με σταυρὸ και με θάνατο πατιέται ὁ δρόμος Του. Ὁ δρόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι σταυρὸς καθημερινός, γιατί κανένας δὲν ἀνέβηκε στὸν οὐρανὸ με καλοπέραση· ἐπειδὴ ξέρουμε πού τελειώνει ὁ δρόμος τῆς καλοπέρασης.

* Ὅχι πὼς εἶναι ἁμαρτίες μέσα στη φύση τὸ κρασί κι' οἱ γυναῖκες και τὰ πλούτη κι' ἡ ὑγεία τοῦ κορμιοῦ, ἀλλὰ κάνουνε νὰ ξεκλίνη ὁ ἄνθρωπος εὐκολα στὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας, και για τοῦτο ἔχει χρέος ὁ ἄνθρωπος νὰ φυλάγεται προσεχτικὰ ἀπὸ δαῦτα.

* Κεῖνος πού μπορεῖ νὰ βαστάζῃ τὴν ἀδικία με χαρά, μ' ὄλο πού στὸ χέρι του εἶναι νὰ τὴν χτυπήσῃ, αὐτὸς ἀπὸ τὸ Θεὸ εἶνε βλογημένος, για τὴ πίστη πῶχει στὸν Κύριο. Και κεῖνος πού παραδέχεται με ὑπομονὴ και με ταπείνωση τις κατηγορίες πού τοῦ ρίχνουνε,

αὐτὸς ἔφταξε στὴν τελειότητα, κι' ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους θαυμάζεται· γιατί δὲν ὑπάρχει καμμιά ἄλλη τέτοια ἀρετὴ ποὺ νᾶναι τόσο μεγάλη καὶ δυσκολοκατῆρωτη.

* Ἄν πιστεῦῃς πὼς ὁ Θεὸς φροντίζει γιὰ σένα, τί νοιάζεσαι καὶ φροντίζεις γιὰ πρόσκαιρα πράγματα καὶ γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ κορμιοῦ σου; κι' ἂν πάλι δὲν πιστεῦῃς πὼς ὁ Θεὸς νοιάζεται γιὰ σένα, καὶ γιὰ τοῦτο φροντίζεις δίχως Αὐτὸν νὰ βολέψῃς τὶς ἀνάγκες σου, εἶσαι ὁ πεῖδι συμφοριασμένος ἀπ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους.

* Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τίποτα, καὶ φαίνεται σὰν δεῖ κάποιον π' ἀναπαύει τὴν εἰκόνα Του καὶ νὰ τὴν τιμᾷ γιὰ Δαῦτον. Ὅταν σοῦ ζητήξῃ κάποιος κάτι πῶχεις, μὴ πῆς μέσα στὴν καρδιά σου πὼς τοῦτο θὰ τ' ἀφήσω γιὰ μένα, νὰ τὸ χαρῶ ἐγώ, κι' ὁ Θεὸς θὰ τοῦ δώσῃ ἀπ' ἄλλοῦ κεῖνο ποὺ χρειάζεται· γιατί αὐτὰ τὰ λόγια εἶναι λόγια ποὺ τὰ λένε οἱ ἄδικοι.

* Ὅπως τὰ βλέφαρα ἀγγίζουνε τὸνα τᾶλλο, ἔτσι κι' οἱ πειρασμοὶ εἶνε κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους. Καὶ τὰ οἰκονόμησε ἔτσι ὁ Θεὸς μὲ σοφία, γιὰ τὴ δική σου τὴν ὠφέλεια, γιὰ νὰ χτυπᾷς μὲ ὑπομονὴ τὴν πόρτα Του, κι' ἀπὸ τὸ φόβο τῶν λυπηρῶν νὰ τὸν θυμᾶται ὁ λογισμὸς σου, καὶ νὰ Τὸν σιμώσῃς μὲ τὴν προσευχή, καὶ ν' ἀγιαστῇ ἡ καρδιά σου μὲ τὸ νὰ Τὸν συλλογίζεσαι· καὶ σὰν Τὸν ἐπικαλεστεῖς, θὰ σ' ἀκούσῃ καὶ θὰ μάθῃς πὼς ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ θὰ σὲ γλυτώσῃ. Καὶ θὰ νοιώσῃς Κεῖνον ποὺ σέπλασε καὶ ποὺ νοιάζεται γιὰ σένα καὶ ποὺ φυλάγει καὶ πῶπλασε διπλὸ τὸν κόσμου γιὰ σένα, τὸν ἕναν σὰ δάσκαλο καὶ πρόσκαιρο παιδευτὴ, τὸν ἄλλον σὰν πατρογονικὸ σπίτι σου κι' αἰώνια κληρονομιά σου. Δὲ σέκανε ὁ Θεὸς ἀπαλλαγμένον ἀπὸ τὰ λυπηρά, κηπίως θαρρευόμενος στὴ Θεότητα, κληρονομήσεις ὅτι κληρονόμησε κεῖνος ποὺ πρῶτα λεγότανε Ἐωσφόρος, κι' ὕστερα γίνηκε Σατανᾶς· καὶ πάλι δὲ σ' ἔκανε ἀλύγιστο κι' ἀσάλευτον, γιὰ νὰ μὴ γίνῃς σὰν τ' ἄψυχα τὰ κτίσματα, καὶ σοῦ εἶνε τὰ ἀγαθὰ δίχως κέρδος καὶ δίχως μισθό, ὅπως στὰ ἄλογα εἶναι τὰ φυσικὰ χαρίσματα τὰ κτηνώδιστα. Γιατὶ εἶναι εὐκόλο σ' ὄλους νὰ καταλάβουνε πόση ὠφέλεια καὶ πόση εὐχαρίστηση καὶ ταπεινώση κερδίζει ὁ ἄνθρωπος περνώοντας τοῦτο τὰ ἐμπόδια.

* Ἰκανὴ εἶναι ἡ ἀγάπη νὰ θρέψῃ τὸν ἄνθρωπο ἀντὶς φαγητὸ καὶ πιτό· αὐτὸ εἶνε τὸ κρασί ποὺ εὐφραίνει τὴν καρδιά τ' ἀνθρώπου. Μακάριος ὅποιος ἤπιε ἀπὸ τοῦτο τὸ κρασί· ἀπ' αὐτὸ ἤπιανε οἱ ἀκόλαστοι καὶ εὐχαριστηθῆκανε, οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ξεχάσανε τὸν σκοτεινὸ δρόμο τους, κι' οἱ μέθυσοι καὶ γενήκανε νηστευτές, κι' οἱ πλούσιοι καὶ ποθήσανε τὴ φτώχεια, κι' οἱ φτωχοὶ καὶ πλούτησανε μὲ τὴν ἐλπίδα, κι' οἱ ἄρρωστοι καὶ γινήκανε δυνατοί, κι' οἱ ἀπλοῖκοι καὶ γινήκανε σοφοί.

* Σ' όλους τους δρόμους πού πορεύονται οί άνθρωποι σέ τούτον τόν κόσμο, δέ βρίσκουμε σέ κανέναν τήν εἰρήνην, ὡς πού νά σιμώ-
σουνε στήν ἐλπίδα τοῦ Θεοῦ.

* Ἔμπα μέσα στό ἀμπέλι τῆς καρδιάς σου καί δούλεψε· μάδησε ἀπό τήν ψυχὴ σου τὰ πάθη, ὥστε νά μὴ γνωρίζῃς τὴν κακία κανενὸς ἀνθρώπου. Ἡ καθαρότητα βλέπει τὸ Θεὸ καί δὲν ἀνατέλλει καί δὲν ἀνθίξει στήν ψυχὴ μας μὲ τὸ νά παρακαλοῦμε τὸ Θεό, ἀλλὰ μὲ τὸ νά μὴ γνωρίζουμε τὴν κακία κανενὸς ἀνθρώπου.

* Εἰρήνεψε μέσα στὸν ἑαυτὸ σου, καί θά εἰρηγέψῃ ὁ οὐρανὸς καί ἡ γῆ· νάμπης στό θαλάμι πού βρίσκεται μέσα σου, καί νά δῆς τὸ παλάτι τοῦ οὐρανοῦ· γιατί ἓνα εἶναι καί τούτο καί κείνο, κι' ἀπὸ τὴν ἴδια θύρα τὰ θωρεῖς καί τὰ δυό.

* Οἱ ψυχές, ἐνόσω εἶνε μολυσμένες καί σκοτεινές, δέ μποροῦνε νά δοῦνε οὔτε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, οὔτε τὸν ἑαυτὸ τους.

* Ἡ γῆ ἀπ' ὅπου βγῆκες καί στήν ὁποία θά γυρίσης, θά σοῦ δίνει ἀγκάθια κι' ἀτριβόλια, πού εἶναι τὰ μυστήρια τῆς γεωργίας τούτης τῆς ζωῆς, ὅσο ζῆ ὁ ἄνθρωπος· γιατί, ἀπὸ κείνη τὴ νύχτα πού ἴδρωσεν ὁ Κύριος, ἄλλαξε τὸν ἰδρῶτα, πού ἔβγαζε ἀγκάθια κι' ἀτριβόλια, σὲ ἰδρωτα τῆς προσευχῆς καί τῆς δικαιοσύνης.

* Μὲ λύπες δοκιμασθήκανε οἱ ἅγιοι γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, καί δὲν ζήσανε μὲ καλοπέραση· γιατί τὸ ἔργο πού γίνεται δίχως κόπο, εἶναι ἡ δικαιοσύνη τῶν ἀνθρώπων πού ζοῦνε μὲ τὸ πνεῦμα πού ζῆ ὁ κόσμος.

* Εὐὸ χ ἡ. Χριστέ, Ἐσὺ ποῦσαι ὁ μόνος δυνατός, μακάριος εἶναι ὅποιος στηρίζει τὴν ἐλπίδα του σὲ Σένα, κι' ἔθεσε σκαλοῦνια μέσα στήν καρδιά του γιὰ νά ἀνέβῃ ἴσαμε τὸ θρόνο Σου. ὦ, Κύριε, ἀπογύρισε τὰ πρόσωπά μας ἀπὸ τὸν κόσμο μὲ τὸν πόθο τὸν δικό Σου, ὥστε νά τὸν δοῦμε καθαρὰ τί λογῆς εἶναι, καί νά μὴ πιστεῦομε στὸν ἴσκιο, σὰ ν'ἔναι ἀλήθεια. Καινούργιεψέ μας, καί βάλε, Κύριε, μέσα στὴ διάνοιά μας τὴ φώτιση νά σπουδάσουμε πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο, ὥστε νά νοιώσουμε, τὴν ὥρα πού θά βγοῦμε ἀπὸ τούτον τὸν κόσμο, πῶς μπήκαμε καί πῶς βγαίνουμε ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμο, ἕως νά τελειώσουμε πρῶτα τὸ ἔργο πού ἤρθαμε νά κάνουμε σὲ τούτῃ τῇ ζωῇ κατὰ τὸ θέλημά Σου, κι' ὕστερα νά ἐλπίσουμε, μὲ τὴ διάνοιά μας γεμάτη ἀπὸ πεποίθηση, πῶς θά δεχτοῦμε τὰ μεγάλα πού ἐτοίμασε ἡ ἀγάπη Σου στὴ δευτέρα καινούργεψη, ὅπως μᾶς ὑπόσχεται μέσα στίς Ἀγίες Γραφές Σου, καί πού φυλάγεται ἡ μνήμη τους μέσα στήν πίστη τῶν μυστηρίων. Ἀμήν.

Δίκαιοι και Ὅσιοι

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΕΛΙΣΣΑΙΟΣ

Ὁ μαθητὴς τοῦ προφήτη Ἡλίου, ὁ Ἐλισσαῖος, ἀναδείχθηκε κι' αὐτὸς μεγάλος προφήτης στὸν περιούσιο λαό, ἀφοῦ βάδισε πάνω στὰ ἴχνη τοῦ διδασκάλου του.

Ἐκεῖνο τὸν καιρό, βασίλευε στὸν Ἰσραήλ ὁ Ἰωράμ, ὁ γυιὸς τοῦ βδελυροῦ Ἀχαάβ. Ὁ Ἰωράμ δὲν ἦταν καλύτερος ἀπὸ τὸν πατέρα του. Ἐγίνε σύμμαχος μὲ τὸν βασιλέα τοῦ Ἰούδα (ὅπως εἶναι γνωστό, μετὰ τὸν Σολομῶντα, τὸ βασίλειο σχίσθηκε στὰ δυὸ καὶ στὸ ἓνα μέρος ἦταν οἱ φυλὲς Ἰούδα καὶ Βενιαμίν, ἐνῶ στὸ ἄλλο οἱ ὑπόλοιπες), τὸν Ἰωσαφάτ, γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μωάβ. Ἀλλὰ ἀφοῦ προχώρησαν στὴν ἔρημο Ἐδώμ, γιὰ νὰ τὸν συναντήσουν, βρέθηκαν χωρὶς νεράκι κι' ἐκινδύνευαν νὰ πεθάνουν ἀπὸ τὴ δίψα οἱ στρατιῶτες καὶ τὰ κτήνη. Τότε ὁ Ἰωράμ ἀπελπίσθηκε κι' εἶπε:

— Φαίνεται, ὅτι ὁ Κύριος μᾶς ἔστειλεν ἐδῶ γιὰ νὰ πέσουμε στὰ χέρια τοῦ βασιλέως τῆς Μωάβ.

Ἀλλὰ ὁ Ἰωσαφάτ παρετήρησε:

— Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ προφήτης τοῦ Κυρίου, γιὰ νὰ ρωτήσουμε τὸν Κύριο;

Πῆγαν, λοιπὸν, στὸν Ἐλισσαῖο, πού ἀφοῦ ἐπετίμησε τὸν ἀσεβῆ Ἰωράμ, τοὺς συμβούλευσε ν' ἀνοίξουν στὴν ἔρημο πολλοὺς λάκκους. Ἀφοῦ ἔγινε αὐτό, χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ βροχή, γέμισαν οἱ λάκκοι μὲ νερά κι' ἔτσι ὁ στρατὸς τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Ἰσραήλ σώθηκε κι' ὕστερα ἀπὸ λίγο σύναψε μάχη μὲ τοὺς Μωαβίτες καὶ τοὺς συνέτριψε.

Ἄλλο θαῦμα, πού ἔκανε ὁ Ἐλισσαῖος, ἦταν ἡ ἀνάστασις τοῦ νεκροῦ μιᾶς γυναίκα, ὅπως ἄλλοτε εἶχε πράξει κι' ὁ Ἡλίας. Ἄλλη φορά, ἔσωσε ἀπὸ τὴν πείνα τὴ χώρα τῶν Γαγγάλων κι' ἄλλοτε πολλαπλασίασε τὸ λιγοστὸ λάδι, πού εἶχε μιὰ φτωχὴ χήρα στὸ σπίτι της κι' ἔτσι τῆς γλύτωσε τοὺς δυὸ γυιούς, πού εἶχε ἔλθει ὁ δανειστής γιὰ νὰ τοὺς πάρῃ δούλους.

Ἐπίσης σπουδαῖο ἦταν τὸ θαῦμα, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ Ἐλισσαῖος θεράπευσε τὸν Νεεμάν, στρατηγὸ τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας. Ὁ Νεεμάν ἦταν λεπρός. Κάποτε, οἱ στρατιῶτες του ἔπιασαν αἰχμάλωτη ἀπὸ τὴ γῆ τοῦ Ἰσραήλ μιὰ μικρὴ κόρη, πού ἀπὸ τότε ὑπηρετοῦσε τὴ γυναῖκα του. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ μικρὴ Ἰσραηλίτις εἶπε μιὰ μέρα στὴν κυρία της, ὅτι ὁ Νεεμάν θὰ γινόταν καλὰ ἀπὸ τὴ φοβερὴ ἀρρώστεια του, ἂν ἦταν τρόπος νὰ βρῆ τὸν προφήτη Ἐλισσαῖο.

Ἐλαβε ὁ Νεεμάν ἄδεια καὶ συστατικὸ γράμμα ἀπὸ τὸν βασιλέα του καὶ δῶρα πολλὰ καὶ πῆγε στὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ.

Αὐτὸς ὁμοῦς ὁ ἀνόητος, ὅταν διάβασε τὴν ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας, πού τοῦ ἔγραφε «σοῦ στέλνω τὸν δοῦλο μου Νεεμάν, γιὰ νὰ τὸν θεραπεύσης ἀπὸ τῆ λέπρα του», ἔσχισε τὰ ἱμάτιά του καὶ φώναξε:

— Θεὸς εἶμαι ἐγώ, ὥστε νὰ θανατώνω καὶ νὰ ζωοποιῶ κι' ὁ βασιλεὺς τῆς Συρίας μοῦ στέλνει τὸν στρατηγὸ του νὰ τὸν κάνω καλὰ ἀπὸ τῆ λέπρα του; Δὲν εἶναι φανερό, ὅτι ζητῶντας μου τὰ ἀδύνατα, θέλει νὰ βρῆ πρόφασιν ἐναντίον μου;

Ὅταν πληροφορήθηκε ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος, ὅτι ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ εἶχε διαρρήξει τὰ ἱμάτιά του, ἔστειλε στὸ παλάτι ἀνθρωπο, πού εἶπε στὸν Ἰωράμ:

— Γιατὶ ἔσχισες τὰ ἱμάτιά σου; Ἄς ἔλθῃ σ' ἐμένα κι' ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ θὰ φανερωθῆ.

Πραγματικά, λοιπόν, πῆγε ὁ Νεεμάν μὲ ὅλη τὴ λαμπρὴ συνοδεία του καὶ στάθηκε μπροστὰ στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου ἔμενε ὁ προφήτης. Ἀλλὰ ὁ Ἐλισσαῖος, γιὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστιν του, δὲν παρουσιάσθηκε, μονάχα βγήκε ἕνας μαθητῆς του καὶ διαβίβασε στὸν Νεεμάν τὴν ἐξῆς ἐντολὴ τοῦ προφήτη:

— Πήγαινε καὶ λούσου ἐφτά φορές στὸν ποταμὸ Ἰορδάνη καὶ θὰ γίνῃς καθαρὸς.

Ὁ Νεεμάν ὁμοῦς θύμωσε καὶ στοχάσθηκε: «Ἐγὼ περίμενα νὰ βγῆ ὁ προφήτης καὶ νὰ μὲ ἀγγίξῃ γιὰ νὰ θεραπευθῶ. Ἀλλὰ αὐτὸς μοῦ παράγγειλε νὰ λουσθῶ στὸν Ἰορδάνη. Μήπως ὁ Ἄβανᾶ κι' ὁ Φαρφάρ, οἱ ποταμοὶ τῆς Δαμασκοῦ, δὲν εἶναι καλύτεροὶ ἀπ' ὅλα τὰ τρεχούμενα νερά τοῦ Ἰσραὴλ; Δὲν μπορούσα νὰ λουσθῶ σ' αὐτούς καὶ νὰ καθαρισθῶ ἀπὸ τῆ λέπρα μου;»

Ἀλλὰ οἱ δοῦλοι του τὸν συμβούλευσαν νὰ συμμορφωθῆ στὴν ὑπόδειξιν τοῦ προφήτη κι' ἔτσι πῆγε στὶς ὄχθες τοῦ Ἰορδάνη. Κι' ἀφοῦ βυθίστηκε ἐφτά φορές στὰ νερά τοῦ ποταμοῦ, ἡ σάρκα του γιὰ-τρεύθηκε κι' ἔγινε καθαρὴ.

Γύρισε, λοιπόν, ὅλος χαρὰ στὸν προφήτη καὶ τὸν εὐχαρίστησε γιὰ τὸ μεγάλο καλὸ, πού τοῦ ἔκανε, ἀναγνωρίζοντας ὅτι ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεὸς ἦταν ὁ Κύριος.

Ἀργότερα ὁμοῦς ἔγινε πόλεμος ἀνάμεσα στοὺς Σύρους καὶ τὸν Ἰσραὴλ καὶ κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη δοκιμάσθηκε πολὺ ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ὁ προφήτης τὸν παρηγόρησε καὶ μὲ θαύματα τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τῆ δοκιμασία.

Στὶς μέρες τοῦ Ἐλισσαίου, ἡ μυσαρὴ καὶ κακούργα Ἰεζάβελ, ἡ γυναῖκα τοῦ Ἀχαάβ, πού τόσο εἶχε κατατρέξει τὸν διδάσκαλό του Ἠλία, βρῆκε τὸν οἰκτρὸ θάνατο, πού ἐκεῖνος τῆς εἶχε προείπει. Ὁ νέος βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα, ὁ Ἰηοῦ, μπῆκε στὸ ἀνάκτορό της καὶ πρόσταξε νὰ τὴ γκρεμίσουν ἀπὸ τὸ ξῶμα κάτω στὴν αὐλή, τὴν

καταπάτησε δὲ περιώπτας ἀπὸ πάνω της. Ἀφοῦ ἔφαγε κι' ἤπιε, εἶπε κατόπιν στοὺς δούλους του νὰ τὴ σηκώνουν καὶ νὰ νὰ τὴ θάψουν. Ἀλλὰ ὅταν οἱ δοῦλοι του κατέβηκαν στὴν αὐλή, δὲν βρῆκαν ἀπὸ τὴν Ἰεζάβελ παρὰ τὸ κρανίον, τὰ πόδια καὶ τὶς παλάμες τῶν χειρῶν της. Ἔτσι ἐκπληρώθηκε ἡ προφητεία τοῦ Ἡλιοῦ, ποὺ εἶχε πῆ ὅτι θὰ κατέτρωγαν τὰ σκυλιὰ τὶς σάρκες της.

Ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος ἔζησε ἀρκετὰ ἀκόμη χρόνια καὶ πέθανε στὶς μέρες τοῦ βασιλέως Ἰωᾶς, ποὺ βασιλεύσε στὸν Ἰσραήλ. Ὅταν ὁ Ἐλισσαῖος κατέπεσε στὴν ἐπιθανάτιον κλίνην, ἦλθε σ' αὐτὸν ὁ Ἰωᾶς καὶ κλαίοντας τὸν προσφώνησε καὶ τὸν ἀπεκάλεσε ἄμαξα τοῦ Ἰσραήλ κι' ἵππικὸ του, θέλοντας νὰ δείξῃ μ' αὐτὲς τὶς εἰκόνες, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τοῦ Θεοῦ ἦταν γιὰ τὸν Ἰσραήλ πολυτιμότερος ἀπ' ὅ,τι τὰ στρατεύματα.

Τότε ὁ Ἐλισσαῖος τοῦ εἶπε:

— Πάρε στὰ χέρια σου τόξον καὶ σαίτες.

Κι' ἀφοῦ ὁ Ἰωᾶς πῆρε τὸ τόξον καὶ τὶς σαίτες, ὁ προφήτης τοῦ λέγει πάλι:

— Ἄνοιξε τὸ παράθυρον κατ' ἀνατολὰς καὶ τόξευσε.

Κι' ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς ἐτόξευσε, τοῦ εἶπε ὁ προφήτης:

— Σὰν τὴ σαίτα αὐτή, ποὺ ἔρριξες κατὰ τὴ χώρα τῶν Σύρων, θὰ εἶναι κι' ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου γιὰ τὸν Ἰσραήλ καὶ θὰ σᾶς σώζῃ ἀπὸ κάθε ἐχθρό.

Ἀλλὰ ὁ Ἰωᾶς ἦταν κι' αὐτὸς ὅπως κι' ὁ πατέρας του βασιλεὺς πονηρὸς καὶ δὲν βιάδιζε σύμφωνα μὲ τὶς ἐντολὰς καὶ τὰ προστάγματα τοῦ Κυρίου. Γι' αὐτὸ καὶ στὶς μέρες του ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ταλαιπωρήθηκε ἀπὸ πολέμους καὶ ταραχές.

Ο ΟΣΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ Ο ΘΗΒΑΪΤΗΣ

Κοντὰ στὸν Μέγα Ἀντώνιον, ἔλαμψε μὲ τὴν ἀγγελικὴν του ζωὴν κι' ἓνας ἄλλος μεγάλος ἀναχωρητὴς, ὁ Ὅσιος Παῦλος ὁ Θηβαῖτης.

Γεννήθηκε γύρω στὰ 235, στὴν Κάτω Θηβαΐδα. Σὲ ἡλικία 16 χρόνων ἔμεινε ὀρφανός, ἀλλὰ οἱ γονεῖς του ἦταν πολὺ πλούσιοι καὶ τοῦ ἄφησαν μεγάλην περιουσίαν. Μετὰ τὸν θάνατόν τους, πῆγε νὰ μείνῃ στὴν ἀδελφὴν του, ἀλλὰ ὁ ἄνδρας της, ἄνθρωπος ἀπληστος, θέλησε νὰ σφετερισθῇ τὴν περιουσίαν του. Εἶχε ξεσπάσει τότε ὁ διωγμὸς τοῦ αὐτοκράτορος Δεκίου. Ὁ γαμπρὸς του πῆγε, λοιπὸν, καὶ κατέδωκε τὸν Παῦλον στὶς ἀρχὰς ὡς χριστιανόν. Ἀλλὰ ἡ ἀδελφὴ του τὸν εἰδοποίησε ἔγκαιρα κι' ἔτσι ἔφυγε καὶ πῆγε στὴν ἔρημον γιὰ νὰ γλυτώσῃ. Ἐκεῖ ὅμως ἀνοιξαν τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του σὸ θεῖον φῶς καὶ ζήλωσε τὸν ἱσαγγελο βίον. Ἐχοντας βρεθῆ μπροστὰ σὲ μιὰ σπηλιά, ποὺ ἦταν στὶς ὑπώρειες ἐνὸς βουνοῦ, μπήκε ἐκεῖ.

Προχωρώντας, είδε ότι εκείνη ή σπηλιά ήταν πιό ευρύχωρη απ' ό,τι φαινόταν κι' είχε στο βάθος έξοδο σ' ένα τόπο, όπου ύψωνόταν ένα πελώριο και δασύσκιο δέντρο. Άπεφάσισε, λοιπόν, ν' άσκητεύση σ' αυτή τή σπηλιά. Τρεφόταν από τους καρπούς εκείνου του δένδρου κι' έπινε νερό από ένα ρυάκι, που έτρεχε μέσα στη σπηλιά. Άφου άσκήτεψε για πολλά χρόνια κι' άξιώθηκε από τον Θεό χαρίσματα θαυμαστά, όπως λόγου χάρι νά γνωρίζη πράγματα που συνέβαιναν πολύ μακριά και δέν τ' είχε δη με τ' α σωματικά του μάτια, έμαθε κατά παράξενο τρόπο, ότι παραπέρα άσκήτεσε κι' ένας άλλος "Άγιος του Θεού, ο Μέγας Άντωνίος.

Ο "Άγιος Άντωνίος, που ήταν τότε ογδόντα χρόνων, έφθασε στο άσκητήριο του Άγίου Παύλου ύστερα από τριήμερη οδοιπορία. Ο "Άγιος Παύλος, που δέν έβγαινε ποτέ από τή σπηλιά, άκουσε τ' α βήματα του Άντωνίου και σφάλισε με μι' α πέτρα τήν είσοδο, μη θέλοντας ν' α τον δη άνθρωπος. Τότε ο Άντωνίος έπεσε στα γόνατα κι' άρχισε ν' α παρακαλή τον Παύλο ν' α του ανοίξη, λέγοντάς του ότι ήθελε ν' α μείνη κι' α αυτός σ' εκείνη τή σπηλιά για πάντα. Διότι είχε χρηματισθή με όνειρο, ότι ο Παύλος ήταν ήδη μεγάλος "Άγιος κι' έπρεπε ν' α τον συναντήση και ν' α τον γνωρίση.

Τέλος, ο Παύλος παραμέρισε τήν πέτρα κι' είπε στον Άντωνίο:
— Έλα, αδελφέ μου Άντωνιέ.

Διότι με θεία φώτισι γνώρισε τ' ονομα του Άντωνίου.

Κι' ύστερα, μπάζοντάς τον στη σπηλιά, πρόσθεσε:

— Είμαι γέροντας κι' άκόμη στέκομαι στα πόδια μου. Άλλά αύριο θ' α γίνη σκόνη τ' ο σαρκίο μου. Πές μου τώρα, τί γίνεται τ' ο ανθρώπινο γένος; Χτίζονται άκόμη οικήματα στις πολιτείες; Ποιός είναι βασιλεύς; Υπάρχουν άκόμη ταλαίπωροι, που παρασύρονται από τους δαίμονες;

Έκείνη τή στιγμή, ένας κόρακας κατέβηκε από τ' ο δέντρο κι' έναπόθεσε ένωπιόν του ένα ψωμί.

Τότε ο Παύλος είπε:

— Ο Κύριος μ' α έστειλε τήν τροφή μας. Έξήντα χρόνια τώρα, παίρνω απ' α αυτόν τον κόρακα κάθε μέρα μι' ο ψωμί. Άλλά σήμερα, που ήλθες και σύ, τ' ο ψωμί είναι όλόκληρο.

Κάθισαν, λοιπόν, οι δυ' ο Άγιοι για ν' α φ' ανε, αλλά ούτε ο ένας ούτε ο άλλος δέν δεχόταν ν' α εύλογήση και ν' α κόψη τον άρτο.

— Είσαι έπισκέπτης μου, έλεγε ο Παύλος, και πρέπει σύ ν' α τον εύλογήσης.

Άλλά ο Άντωνίος τον άντέκρουσε, λέγοντας:

— Σύ πρέπει ν' α εύλογήσης τον άρτο, γιατί είσαι γεροντότερός μου.

Κατόπι, έπιασαν ό ένας τή μιá κι' ό άλλος τήν άλλη άκρη τοῦ ψωμοῦ κι' έτσι τó έκοψαν σύγχρονα. Κι' άφοῦ άπόφαγαν και δροσίσηκαν με τó κελλαρυστό νερό τῆς πηγῆς, έμειναν όλη τή νύχτα όρθιοι, αἰώντας κι' εύλογώντας τόν Κύριο.

Τήν έπαύριο, λέγει ό Παῦλος στόν 'Αντώνιο:

—'Αδελφέ, ήλθε ή ώρα νά αναπαυθῶ. 'Επιθυμῶ κατά τόν 'Απόστολο, «ἀναλύσαι και σὺν Χριστῷ εἶναι». 'Ο Κύριος σε έστειλε για νά έπιστρέψης τó σαρκίο μου στη γῆ, «έξ ἧς έλήφθη».

'Ο 'Αντώνιος, με δάκρυα στους όφθαλμούς, παρεκάλεσε τότε τόν Παῦλο νά δεηθῆ στόν Κύριο, ώστε νά παραδώσουν μαζί τó πνεῦμα και νά εἶναι έτσι και στην άλλη ζωή μαζί. 'Αλλά ό Παῦλος τοῦ άποκρίθηκε:

— Δέν πρέπει, άδελφέ, νά ζητᾶς τó δικό σου, αλλά τó τοῦ πλησίον. Πήγαινε νά μοῦ φέρης ένα ροῦχο, για νά τυλίξης μ' αυτό τó σῶμά μου για σάβανο.

'Ο 'Αντώνιος, όλος συντριβῆ, ξεκίνησε για νά εκτελέση τήν παραγγελία τοῦ Παύλου κι' ύστερα από κοπιαστική όδοιπορία έφθασε τέλος στο άσκητήριό του, όπου τόν περίμεναν μερικοί από τούς μαθητάς του.

—'Από ποῦ έρχεσαι, πάτερ; τόν ρώτησαν.

—'Ερχομαι, τούς άποκρίθηκε, από κάπου, όπου έμαθα ότι εἶμαι άνάσιος νά λέγωμαι μοναχός. Εἶδα τόν 'Ηλία, εἶδα τόν 'Ιωάννη στην έρημο, η μάλλον εἶδα τόν Παῦλο μέσα στόν παράδεισο.

Κι' εἰς έρρεαν τά δάκρυα στο πρόσωπό του, πήρε ένα ροῦχο και χωρίς ν' άργοπορήση καθόλου ξαναέκανε τόν ἴδιο δρόμο, για νά προφθάση τόν Παῦλο ζωντανό.

'Αλλά καθώς έβάδιζε, εἶδε ξαφνικά στόν οὐρανό, άνάμεσα σε 'Αγγέλους, Προφήτες κι' 'Αποστόλους, τόν Παῦλο νά άνέρχεται στην 'Ανω 'Ιερουσαλήμ. Μετά τó όραμα αυτό, συνέχισε τόν δρόμο του και κατά τήν αύγή έφθασε μπροστά στη σπηλιά κι' εἶδε τόν 'Όσιο Παῦλο πεσμένο στα γόνατα και με τά χέρια ύψωμένα, σε στάσι δεήσεως. Νόμισε, λοιπόν, ότι προσευχόταν και πλησιάζοντας δέν πρόφερε καμμιά λέξη, αλλά γονάτισε στο πλαί του για νά συμπροσευχηθῆ. Πλήν δέν άκουσε τή λαλιά τοῦ Παύλου και γυρίζοντας πρέσεξε, ότι ό 'Όσιος δέν άνέπνεε. Τότε κατάλαβε, ότι ήταν ήδη νεκρός και κλαίνοντας έπεσε πάνω του και τόν έναγκαλίσθηκε.

'Αφοῦ θρήνησε ό 'Αντώνιος, σήκωσε τó σῶμα τοῦ 'Οσίου και τó έβγαλε έξω άπή τή σπηλιά για νά τó ενταφιάση. 'Αλλά τότε σκέφθηκε, ότι δέν εἶχε κανένα έργαλειό για ν' ανοίξη τάφο. 'Οπότε σε μιá στιγμή, φάνηκαν δυό λιοντάρια, που πλησίασαν τó σκῆνωμα και με τά βρουχητά τους έδειχναν ότι θρηνούσαν τόν 'Όσιο. Τά

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙ ΖΙΧΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1961-62

Σεβασμιώτατε,

Βαθυσεβάστως λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι τὴν ἐν γένει λειτουργίαν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς καθ' Ὑμᾶς Θεοσώστου Ἐπαρχίας, ὡς Διευθυντῆς αὐτῶν, κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος.

Ὑμετέρα εὐλογία καὶ κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. 4062-19-9-62 Ἐγκυκλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐναρξὶς λειτουργίας τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἐγένετο τὴν 15ην Ὀκτωβρίου 1961, Κυριακὴν τῶν Ἁγίων Πατέρων.

Πολὺ πρὶν τῆς ἐναρξέως ἐγένετο πᾶσα προκαταρκτικὴ ἐργασία ἀποβλέπουσα εἰς τὸν διορισμὸν Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν καὶ τὴν ἀποστολὴν εἰς αὐτοὺς τῶν Βοηθημάτων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύναται νὰ γίνῃ ταυτοχρόνως ἡ ἐναρξὶς, τοῦλάχιστον εἰς τὰς Κωμοπόλεις. Οὕτω καὶ ἐγένετο. Περαιτέρω ἡ Κατηχητικὴ ἐργασία ἠκολούθησεν τὸν συνήθη ρυθμὸν.

Κατὰ τὰς περιόδους μου εἰς τὰ χωρία παρηκολούθησα τὴν διδασκαλίαν ἐν τισὶ Κατηχητικοῖς Σχολείοις, διαπιστώσας τὸν ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμὸν πολλῶν Κατηχητῶν καὶ τὴν προθυμίαν

θηρία ἐκεῖνα, λοιπόν, ἔσκαψαν μὲ τὰ νύχια τοὺς τῆ γῆ κι' ἔκαναν ἓνα μεγάλο λάκκο. Κατόπιν πῆγαν στὸν Ἀντώνιο μὲ χαμηλωμένα τὰ κεφάλια κι' ἐκεῖνος τὰ εὐλόγησε κι' εἶπε:

— Κύριε, χωρὶς τὸ θέλημά Σου δὲν πέφτει στὴ γῆ οὔτε ἓνα φύλλο κι' οὔτε ἓνα πουλί. Δόσε σ' αὐτὰ τὰ κτίσματά Σου τὴν ἀνταμοιβή τοὺς γιὰ ὅ,τι ἔκαναν.

Κι' ἐνῶ τὰ δυὸ θηρία ἔφευγαν ὁ Ἀντώνιος ἔβαλε μέσα στὸν λάκκο τὸ σκῆνωμα τοῦ Παύλου καὶ κατόπιν τὸ σκέπασε μὲ τὸ χῶμα.

Τὴν ἐπαύριον, ἀναχώρησε ἀπὸ ἐκεῖνο τὸν τόπον, παίρνοντας μαζί του τὸ ἱμάτιο τοῦ Ὁσίου, ποὺ ἦταν πλεγμένο ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ δέντρου. Τὸ ἔνδυμα αὐτὸ τὸ φοροῦσε ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἀπὸ τότε μονάχα δυὸ μέρες τὸν χρόνον, τὸ Πάσχα καὶ τὴν Πεντηκοστή.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

τῶν μαθητῶν, μεθ' ἧς ἤκουον. Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς πάντοτε μετέφερον εἰς τοὺς μαθητάς καὶ μαθητρίαις τὰς πατρικὰς Ὑμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας καὶ τὴν ἀγάπην, ἣν τρέφετε εἰς αὐτούς.

Γενικῶς, ἐξ ὅσων εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω ἐκ τῶν προσωπικῶν μου ἐπισκέψεων καὶ παρακολουθήσεων, καθ' ἅπασαν τὴν ὑπαιθρον ἐν τοῖς Κατηχητικοῖς Σχολείοις, ἔνθα ὑπάρχουν Κατηχηταὶ ζηλωταὶ καὶ μὲ θρησκευτικὰ βιώματα ὡς ἐν Πρώτῃ, Δραβήσκῳ, Ροδολεῖβει, Δαφνουδίῳ, Ἀγίῳ Χριστοφόρῳ, Γαζῶρῳ, Ν. Ζίχνη καὶ ἀλλαχοῦ, ἐτελέσθη ἀξιόλογος ἐργασία μετὰ τῶν ἐξῆς, ἐν ὀλίγοις, ἐκδηλώσεων:

1. **Μυστηριακὴ ζωὴ.** Κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα εἰς τινα χωρία, ὡς ἐν Ν. Ζίχνη, Δραβήσκῳ, Ἀλιστράτῃ, Γαζῶρῳ ἐφέτος ἐγένετο συστηματικώτερον ἢ καλλιέργεια τῆς μυστηριακῆς ζωῆς. Οὕτω ὠρισμένην ἡμέραν, κατόπιν καταλλήλου μαθήματος, μετέβη ὁ ἐξομολόγος διὰ ἐξομολόγησιν τῶν μαθητῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν Κυριακὴν προσήλθον οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριάι εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν καὶ ἐκοινωνήσαν μετὰ πάσης εὐλαβείας τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

2. **Μελέτη Ἀγίας Γραφῆς.** Ἔτερον σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐδόθη σημασία εἶναι ἡ μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς, τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπίδρασις εἰς τὴν ζωὴν ἐνὸς ἐκάστου εἶναι μεγίστη. Διὰ νὰ καλλιερῆσω περισσότερον τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν μελέτην τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἔκαμον εἰς τινα τμήματα τῆς Ν. Ζίχνης διαγωνισμούς, κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ μαθηταὶ ἔγραφον διάφορα ἐδάφια ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ὁ γράφων τὰ περισσότερα ἐδάφια ἐλάμβανε μικρὸν ἔπαθλον, μίαν εἰκόνα ἢ μίαν Καινὴν Διαθήκην καὶ ἀνάλογον ἐλάμβανεν ὁ δεῦτερος καὶ ὁ τρίτος κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας. Καὶ ὄντως ἡ πρᾶξις αὕτη ἐπέφερε ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς προσπαθείας αὐτῆς συνεστήθη ὁμιλος μαθητῶν Γυμνασίου, εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ἐκάστην τετάρτην ἡρμήνευον ψαλμοὺς τοῦ Προφητᾶνακτος Δαβίδ.

3. **Φιλανθρωπία.** Μεγάλῃ προσοχῇ ἐδόθη εἰς τὸν τομέα τῆς φιλανθρωπίας καθ' ὅσον τοιουτοτρόπως καλλιεργεῖται θετικώτερον ἢ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον. Φιλανθρωπία ἀνάλογος τῆς δυνατότητος ἐνὸς ἐκάστου μαθητοῦ καὶ Κατηχητικοῦ Σχολείου. Περισσότερον ἐκαλλιεργήθη, ὡς εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω, ἐν τοῖς Κατηχ. Σχολείοις Γαζῶρου, Ἀγίου Χριστοφόρου, Ἀλιστράτης, Δήμητρα. Οὕτω ἐν Γαζῶρῳ ὑπὸ Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων διενεμήθησαν

κατὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Πάσχα εἰς 13 οἰκογενεῖας δέματα περιέχοντα εἶδη ἱματισμοῦ, τροφίμων κ.ἄ. Ἐν Ἀγίῳ Χριστοφόρῳ ὑπὸ Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων ἐπίσης διενεμήθησαν δέματα εἰς ἀρκετὰς οἰκογενεῖας. Ἐν Ἀλιστράτῃ ὑπὸ τῶν Μαθητριῶν ἡγορήσθη καὶ ἐδόθη εἰς ἄπορον μαθητὴν Γυμνασίου ἐν ζεύγος ὑποδημάτων. Ἐν Δήμητρα ὑπὸ τῶν Μαθητριῶν ἐδόθη εἰς ἐν ὄρφανόν δέμα περιέχον πλήρη καινουργῆ στολήν. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις Κατηχητικοῖς Σχολεῖοις ἐγένοντο φιλανθρωπικαὶ ἐκδηλώσεις.

4. **Μαγνητόφωνον.** Ἡ χρῆσις τοῦ Μαγνητοφώνου εἶναι γεγονόςς ὅτι συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν ἀρτιωτέραν λειτουργίαν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων Ν. Ζίχνης καὶ τῶν περίξ Κωμοπόλεων. Τὰ διάφορα σκέτς, περιέχοντα σκηναὶς εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἐνεθουσίαζον τοὺς μαθητάς, τοὺς συνεκίνουν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ χαράσσωνται ἀνεξίτηλα εἰς τὰς ψυχὰς των τὰ διδάγματα τοῦ Κυρίου. Προσέτι ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ προσέρχωνται περισσότεροι μαθηταὶ καὶ μάλιστα ἀνελλιπῶς. Ἐξορμήσεις μετὰ τοῦ μαγνητοφώνου ἐπραγματοποιήθησαν εἰς Ἀλιστράτην, Ροδολεῖβος, Δαφνούδιον, Τούμπαν, Ἀγιον Χριστόφορον, Γάζωρον.

5. **Ἐκδρομαὶ εἰς Ἱερὰ Προσκυνήματα.** Ὑπὸ ἐνίων Κατηχητικῶν Σχολείων διωργανώθησαν ἐκδρομαὶ εἰς διάφορα ἱερὰ προσκυνήματα. Οὕτω ὑπὸ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων Δαφνουδίου διωργανώθη τῇ συνδρομῇ τῆς Κατηχητρίας τοῦ Χωρίου, εἰς τὴν Ἱερὰν Μοῆν Ἀγίας Παρασκευῆς. Ὑπὸ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων Ἀγίου Χριστοφόρου εἰς τὴν Ἱερὰν Μοῆν Εἰκοσιφοινίσσης Παγγαίου. Τέλος ὑπὸ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων Τούμπας μὲ ὑπεύθυνον ἐμέ, εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς τῶν Μετεώρων Καλαμπάκας. Ἡ ὠφέλεια, ἣτις προέκυψεν ἐκ τῶν ἐκδρομῶν αὐτῶν ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως μεγίστη.

6. **Χιλιασταί.** Ὅτε ἐν Γαζῶρῳ ἐσχάτως ἐνεφανίσθησαν νεάνιδες χιλιαστῶν προσερχόμεναι ἐκ Πενταπόλεως, οἱ μαθηταὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἀπεδοκίμαζον ταύτας καθ' ὁδόν ἀναγκασθεῖσαι κατόπιν τούτου νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκεῖθεν. Προσέτι Κυρίες καὶ Νεάνιδες τῶν Κ. Σχολείων τοῦ Χωρίου ἐπεσκέφθησαν τὰς οἰκογενεῖας ἐνθα μετέβησαν αἱ νεάνιδες τῶν Χιλιαστῶν, καὶ ἐγνώριζον εἰς αὐτάς τὴν ὀλεθρίαν ταύτην αἵρεσιν. Ἐν Ν. Ζίχνη ὁμὰς φλογερῶν Νέων ἐξακολουθεῖ τὰς ἀντιχιλιαστικὰς ἐνεργείας εἰς ἄτομα καὶ οἰκογενεῖας χιλιαστῶν. Ἐπέτυχον δὲ νὰ ἀποσπᾶσιν ἐκ τῶν δικτύων τῶν αἵρετικῶν οἰκογένειαν, ἣτις εἶχε προσηλυτισθῆ καὶ νὰ ἐπιφέρουν σύγχυσιν εἰς ἄλλους.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδεσ. Γεώργιον Κωνσταντόπουλον, Μαυρομάτι Μεσσηνίας. Δύνασθε νά συνταξιοδοτηθῆτε μετὰ τὴν συμπλήρωσιν 35ετοῦς συνεχοῦς ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας, ὅτε ἡ σύνταξις σας θὰ εἶναι δρχ. 1190 μηνιαίως, τὸ δὲ ἐφ' ἅπαξ περὶ τὰς 19-20.000 δραχμὰς. Δύνασθε ὡσαύτως νά ἐξαγοράσετε τὰ ἔτη ὑπηρεσίας σας ὡς χωροφύλακος, ὡς καὶ τὸν πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. διανυθέντα χρόνον ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας. Ἡ ἐξαγορὰ ὅμως τῆς προὔπηρεσίας σας ὡς χωροφύλακος καὶ ἐφημερίου θὰ σᾶς χρησιμεύσῃ μόνον διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς συντάξεώς σας, ὅχι καὶ διὰ νά συνταξιοδοτηθῆτε ἐνωρίτερον. Αἰδεσ. (Κ.Χ.) Καλαμάραν. Ὑπαίθρον. Ἐφ' ὅσον συνεπληρώσατε 35ετῆ συνεχῆ ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν δύνασθε νά συνταξιοδοτηθῆτε. Ἡ μηνιαία σύνταξις σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς 1190 δραχμὰς, τὸ δὲ ἐφ' ἅπαξ εἰς τὰς 19-20.000 δραχμὰς. Δύνασθε νά ἐξαγοράσετε τὴν διανυθεῖσαν ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς χειροτονίας σας μέχρι τῆς ἰδρύσεως τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Διὰ τὴν ἐξαγορὰν ἐκάστου μηνὸς ἐφημεριακῆς προὔπηρεσίας θὰ καταβάλλετε δρχ. 137. Τὸ ὄριον ἡλικίας συμπληροῦται τὴν 31/12/1962, ἦτοι εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους καθ' ὃ συμπληροῦται ἡ 75ετῆς ἡλικία. Ἔστω εἰς γνώσιν σας ὅτι ὁ χρόνος ὑπηρεσίας ὁ διανυόμενος μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὁρίου ἡλικίας δὲν θεωρεῖται συντάξιμος καὶ δὲν ὑπολογίζεται ἐπομένως διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς συντάξεως. — Αἰδεσ. Γεώργιον Σιούταν, Κομποτάδες Λαμίας. Παρακαλοῦμεν γράφατέ μας τὴν μισθολογικὴν κατηγορίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκετε. — Αἰδεσ. Π. Πλευράκη ν Ἀστρικαν Κισσάμου Κρήτης. Ἐφ' ὅσον, ὡς γράψετε, συνεπληρώσατε 25 ἔτη συνεχῆ ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν δύνασθε νά συνταξιοδοτηθῆτε. Ἡ σύνταξις σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς 924 δρχ. μηνιαίως Ἐὰν ἐξαγοράσετε τὸν χρόνον ἐφημεριακῆς προὔπηρεσίας ἡ σύνταξις σας θὰ γίνῃ δρχ. 1042 μηνιαίως. Τὸ ἐφ' ἅπαξ καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις θὰ εἶναι τὸ αὐτόν, ἦτοι δρχ. 15.000 περίπου. Διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς συντάξεως λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τόσον τὰ συντάξιμα

Τέλος ὄλος ὁ κύκλος τῶν μαθημάτων κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος 1961-1962, ἔλειψε διὰ μιᾶς σεμνῆς τελετῆς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀγίου Γεωργίου, τὴν ἐσπέραν τῆς 21ης Μαΐου 1962, ἑορτὴν τῶν Θεοστέπτων Βασιλέων καὶ Ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης.

Συνημμένως ὑποβάλλω πίνακα, εἰς ὃν ἐμφαίνονται τὰ Χωρία εἰς ἃ ἐλειτούργησαν Κατηχητικὰ Σχολεῖα: Κατώτερα, Μέσα, Ἀνώτερα ὡς καὶ ἐργατικά, ἀριθμὸν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν καὶ ὀνοματεπώνυμον Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν.

Δεήθητι ὅθεν τοῦ Κυρίου, Σεβασμιώτατε, ἵνα ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐσπάρη καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐν ταῖς ψυχαῖς τῆς νεότητος, καρποφορήσῃ πρὸς σωτηρίαν ψυχῶν, δημιουργίαν μίας καλλιτέρας Κοινωνίας καὶ δόξαν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐν Νέᾳ Ζίχνη τῇ 21ῇ Ἰουνίου 1962

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

Ὁ Διευθυντὴς τῶν Κατ. Σχολείων

ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ Ι. ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ, Ἱεροκῆρυξ

ἔτη ἐνὸς ἐκάστου ὅσον καὶ ἡ μισθολογικὴ κατηγορία εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει. Ὡς ἐκ τούτου ἡ σύνταξις ποικίλει κατὰ περίπτωσιν. — Αἶδες. Χρῆστον Μέρμηγκαν. Διὰ τὰς ἀπαντήσωμεν πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὸ ἔτος γενήσεώς σας καὶ τὴν μισθολογικὴν κατηγορίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκετε.

Ἀπὸ τῆς 1-7-1962 μέχρι τῆς 12-7-1962 ἐχορηγήθησαν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματα:

Αἶδες. Παπαπαναγιώτου ἡ Παπαγεωργίου Ἰωάννην, Ἱ. Μητροπόλεως Πατρῶν. Σύνταξις 927. Ἐφ' ἅπαξ 15.289. Αἶδες. Παπαδημητρίου Γεώργιον, Ἱ. Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας. Σύνταξις 927. Ἐφ' ἅπαξ 15.236. Αἶδες. Φιλίππακην Εὐθύμιον Ἱ. Ἐπισκοπῆς Γορτύνης. Σύνταξις 816. Ἐφ' ἅπαξ 19.669. Πρεσβυτέραν Αἰκατερίνην Παύλου Σαρακοῦ. Ἱ. Μητροπόλεως Κερκύρας. Σύνταξις 620. Ἐφ' ἅπαξ 15.380. Πρεσβυτέραν Αἰκατερίνην Δημ. Παπαχρήστου, Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Σύνταξις 700. Ἐφ' ἅπαξ 19.960. Αἶδες. Μωυσείδην Πολύκαρπον, Ἱ. Μητροπόλεως Μηθύμνης. Σύνταξις 537. Ἐφ' ἅπαξ 6.703. Πρεσβυτέραν Αἰκατερίνην Ἀντ. Στεργιάδου. Ἱ. Μητροπόλεως Ρόδου. Σύνταξις 500. Ἐφ' ἅπαξ 15.325. Πρεσβυτέραν Στυλιανὴν Γ. Παπαθανασίου, Ἱ. Μητροπόλεως Σερρών. Σύνταξις 658. Ἐφ' ἅπαξ 15.563. Αἶδες. Παπαδάκην Νικόλαον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Σύνταξις 1.383. Ἐφ' ἅπαξ 23.612. Πρεσβυτέραν Ἀγαθονίκην Ἀναγ. Χατζηϊωάννου. Ἱ. Μητροπόλεως Ἐάνθης. Σύνταξις 522. Ἐφ' ἅπαξ 14.026. Αἶδες. Ἀλεξανδρίδην Ἀλέξανδρον, Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας. Σύνταξις 750. Ἐφ' ἅπαξ 15.310,50. Πρεσβυτέραν Ἀκριβὴν Γ. Γαλάνη, Ἱ. Μητροπόλεως Λαρίσης. Σύνταξις 570. Ἐφ' ἅπαξ 14.106. Αἶδες. Πανεῖρην Νικήφ. Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης. Σύνταξις 750. Ἐφ' ἅπαξ 18,856. Πρεσβυτέραν Ἀθηνῶν Θεοδ. Τασμαλίδου. Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας. Σύνταξις 715. Ἐφ' ἅπαξ 14.912. Πρεσβυτέραν Σταυροῦλαν Ἱ. Σωτηρίου, Ἱ. Μητροπόλεως Παραμυθίας. Σύνταξις 762. Ἐφ' ἅπαξ 14.697. Αἶδες. Τριανταφύλλου Χαρίλαον, Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Σύνταξις 783. Ἐφ' ἅπαξ 18691. Αἶδες. Παπαδόπουλον Κωννον, Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας. Σύνταξις 851. Ἐφ' ἅπαξ 14.986. Αἶδες. Ἡμελλον Νικόλαον, Ἱ. Μητροπόλεως Παροναξίας. Σύνταξις 995. Ἐφ' ἅπαξ 20.085. Αἶδες. Κοτρῶνην Στέφανον, Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας. Σύνταξις 826. Ἐφ' ἅπαξ. 15.633. Αἶδες. Μάντζαρον Ἀντώνιον. Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος. Σύνταξις 1044. Ἐφ' ἅπαξ 20.085.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ ποιμαντικὴ φροντίς διὰ τοὺς ἀσθενεῖς. — Πρωτος. Χρυσοστόμου Γιαλούρη, Ἐκκλησίαις. — Ἰωάννου Μ. Περαντώνη. Οἱ γονεῖς, ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ ἱερεὺς ὡς συνεργάται τοῦ σχολείου. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος δεύτερον. Ἐπιστάσιες καὶ διδάγματα ψυχοφελῆ καὶ σωτηριώδη ἀπὸ τὴν ἐξοδῶ, ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρω (Ἀπόδοσις Θεοδ. Σπεράντσα.) — Βασιλείου Ἡλιάδη, Οἱ ἐσπερινοὶ τοῦ Δεκαπενταύγουστου καὶ ἡ ἀτύσφαιρα τῶν ταπεινῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ δέσχη πρὸς τὴν Πανάκραντη Μητέρα τοῦ Θεοῦ. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη. — Φ. Κόντογλου, Ἄσθη ἀπὸ τὸν πνευματικὸν κῆπον τοῦ ἁγίου Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου. — Βασιλείου Μουστάκη, — Ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος, Ὁ ὅσιος Παῦλος ὁ Θηβαίτης. — Γερβασίου Ι. Ραπτοπούλου, Γενικὴ ἐκθεσις λειτουργίας Κατηχητικῶν Σχολείων Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νευροκοπίου καὶ Ζιγνῶν. — Ἀλλογραφία.